

P **otential**

Power to teach all!

WELKOM

Er moet me iets van het hart!

Ons fundamenteel denken over diversiteit en onderwijs
ontkent diversiteit als uitgangspunt.

We erkennen **diversiteit**, maar blijven het moeilijk vinden om
het **als de norm** in onderwijs te beschouwen.

We erkennen diversiteit, enkel als conditie tot inpassing.
Waardoor het meteen wordt **gedeevalueerd tot afwijking**,
achterstand, probleem, ...

Twee kernuitdagingen voor onderwijs

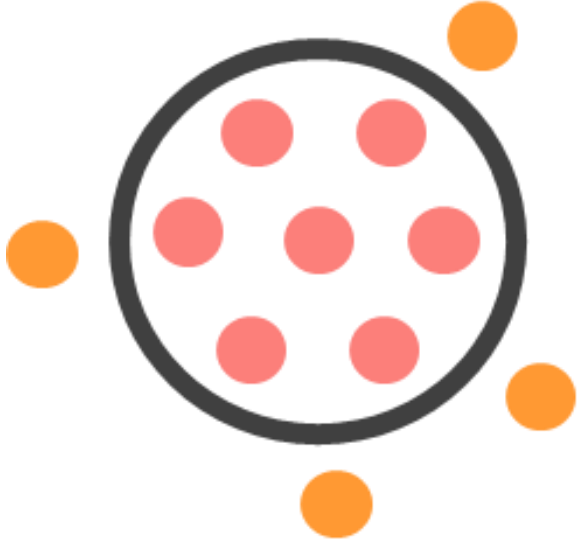
Uitgaande van het gegeven dat diversiteit de norm is

1. Scholen en klassen worden diverser

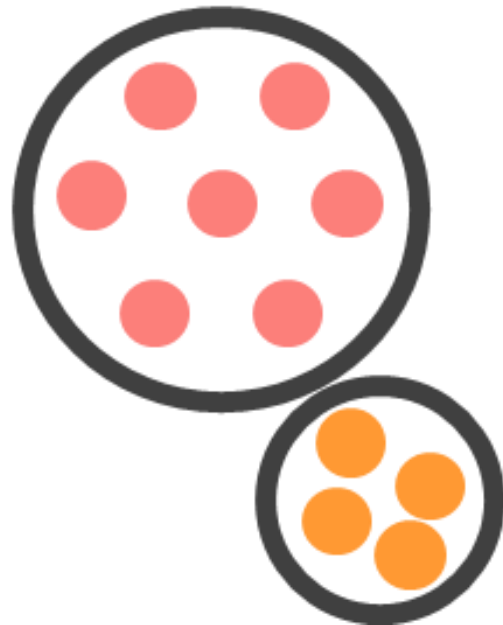

2. Evolutie naar meer inclusie

EXCLUSIE

SEGREGATIE

INTEGRATIE

INCLUSIE

Gefragmenteerde antwoorden

- Segregatie
- Cognitieve kloof
- Transitie
- Ongelijkheid
- Excellentie
- Armoede
- ASS
- ADHD
- Geletterdheid
- Ouderbetrokkenheid
- Accountability
- ...

- Een beleid voor elk probleem, uitdaging, kind, ...
- « hoofdtaak » <-> aanpakken van al deze uitdagingen
- Drastische shift nodig meer inclusief diversiteitsbeleid dat focust op de basics:
  - Didactiek/pedagogiek
  - Evaluatie
  - Taal
  - Beliefs, kijken en praktijk
  - Gedeelde verantwoordelijkheid
    - school-ouders-leerlingen
  - Reflecteren en professionaliseren om met diversiteit & (kans)armoede om te gaan
- Een inclusief diversiteitsbeleid

POTENTIAL?

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

Vlaanderen
is ondernemen

- IWT-SBO project:
  - 4 jaar
  - Maatschappelijk belang centraal
    - Intensief samenwerken met stakeholders
  - Interuniversitair
    - KuL, UGent, VUB, UA, UCLL, Artevelde
- Onderzoek:
  - 5 onderzoekers
- Valorisatie:
  - 3 valorisatoren

Overzicht

- 9u30: welkomstwoord door Prof. Piet Van Avermaet
- 9u50: Het Potential-project
  - Potential-doelen
  - Het professionaliseringstraject
- 10u15: Resultaten van het project in detail
  - Samenwerking
- *10u45: koffiepauze*
- 11u15: Resultaten van het project in detail
  - Professionele kijk
  - Potential-instrumenten
- *12u30: lunch*
- 13u30: Workshop-moment 1
- *14u30: koffiepauze*
- 15u: workshop-moment 2
- *16u: oppikken boek & receptie*

Learn from the best to ensure success
Reasons we will be successful

BUSINESS

Issue 764
Monday, Jun 14, 2016
#Citydailynews

4 Dec

INCLUSIEF
THE FILM VAN BILLY VERBORGH

Belicht het perspectief van leerlingen en ouders

- Documentaire -> ervaringsuitwisseling -> actie
- Verdiep je met het didactisch pakket in vier thema's
  - Irakli - ondersteuning
  - Rosie - samenwerken met ouders
  - Nathan - toekomstperspectief, redelijke aanpassingen, IAC
  - Sami - sterktegerichte beeldvorming

A. WAARDEREN & BENUTTEN VAN DIVERSITEIT
Via aanscherpen professionele kijk

B. SAMENWERKEN BINNEN SCHOOL & MET BELANGRIJKE PARTNERS
Sociaal netwerk instrument

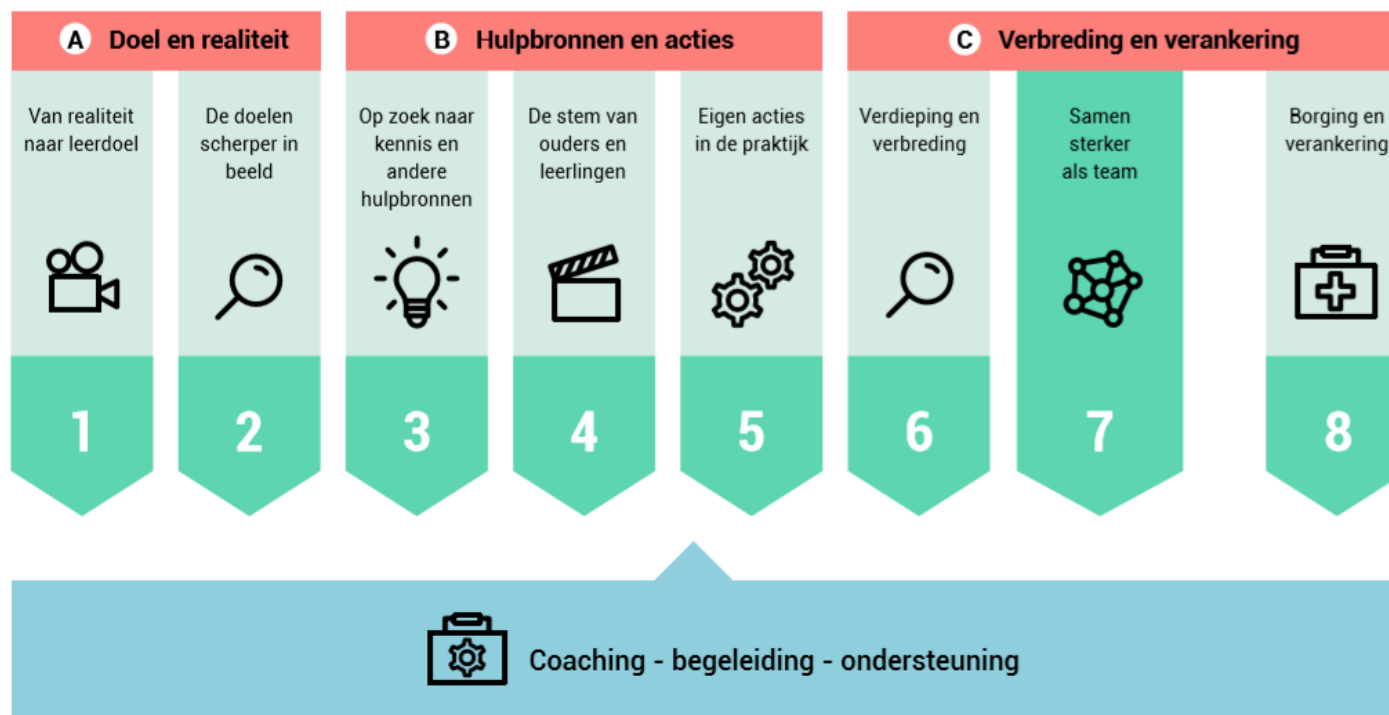
Doelen van Potential

Hoofddoel Professionalisering van leraren (in opleiding) in het creëren van inclusieve leeromgevingen

Doelen van Potential

- **Hoofddoel:** Professionalisering van leraren (in opleiding) in het creëren van inclusieve leeromgevingen

A.
**WAARDEREN & BENUTTEN
 VAN DIVERSITEIT**

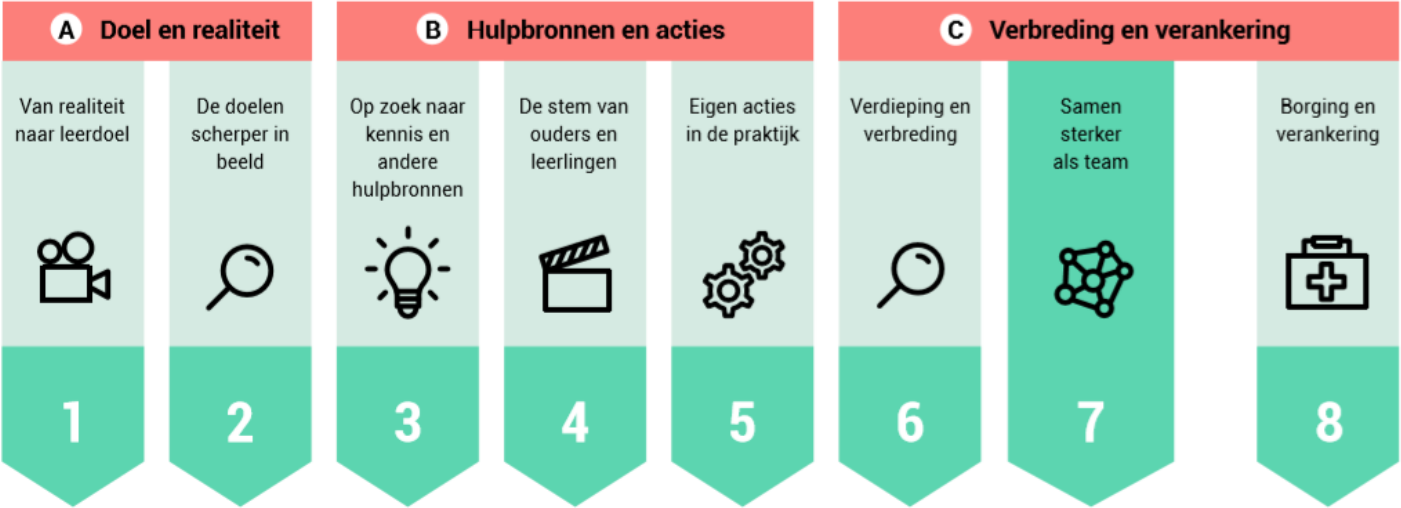
↓

Via aanscherpen
 professionele kijk

B.
**SAMENWERKEN BINNEN SCHOOL
 & MET BELANGRIJKE PARTNERS**

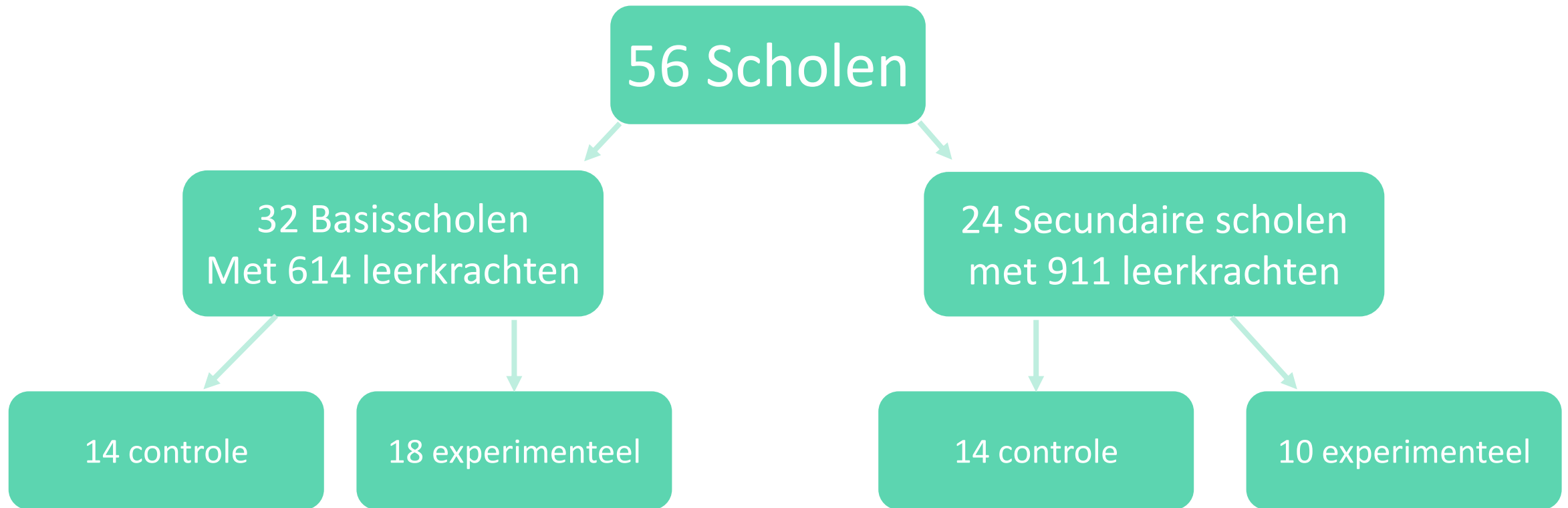
↓

Sociaal netwerk
 instrument

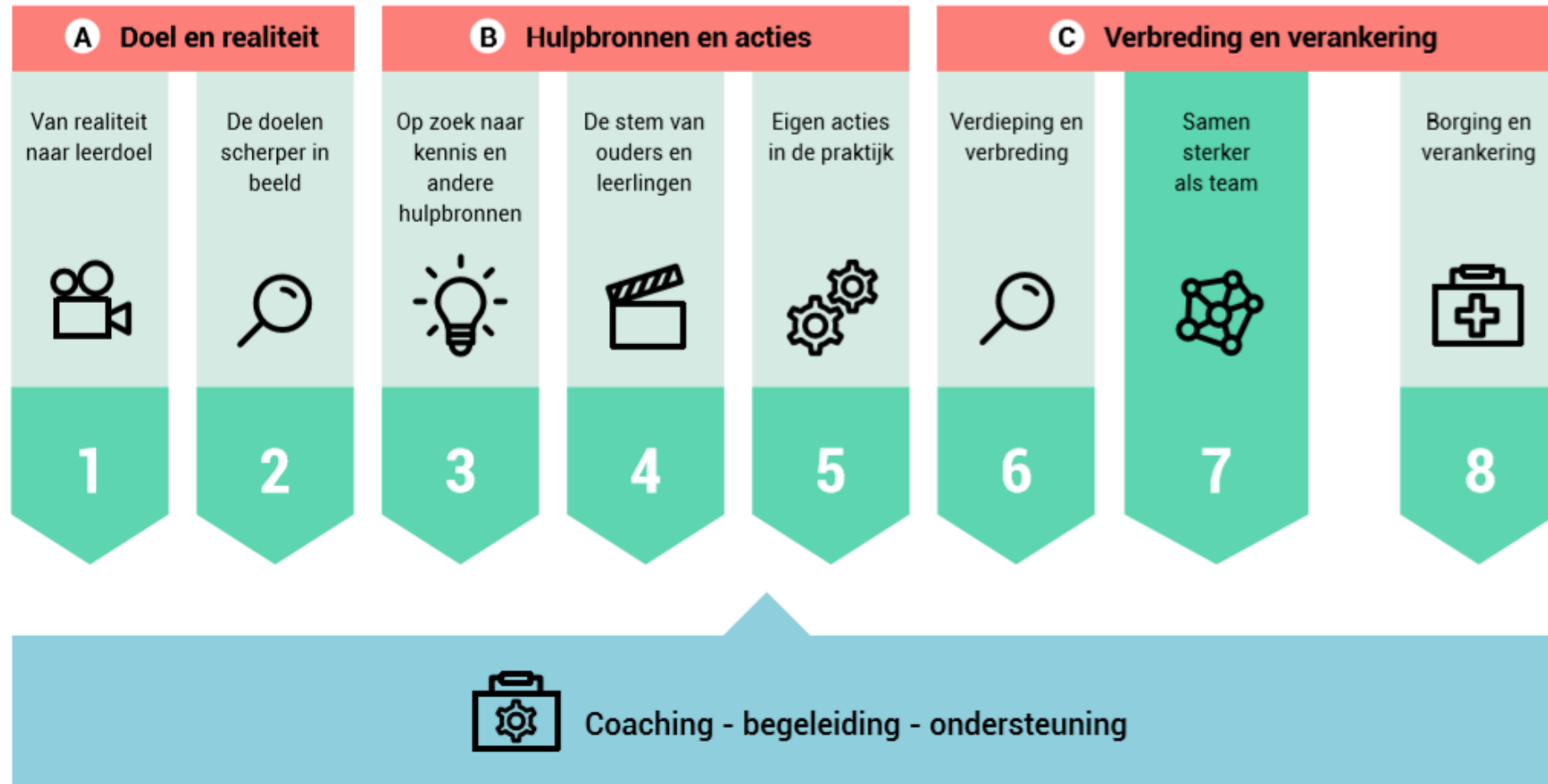

 Coaching - begeleiding - ondersteuning

Samenwerking met scholen

Het Potential-traject

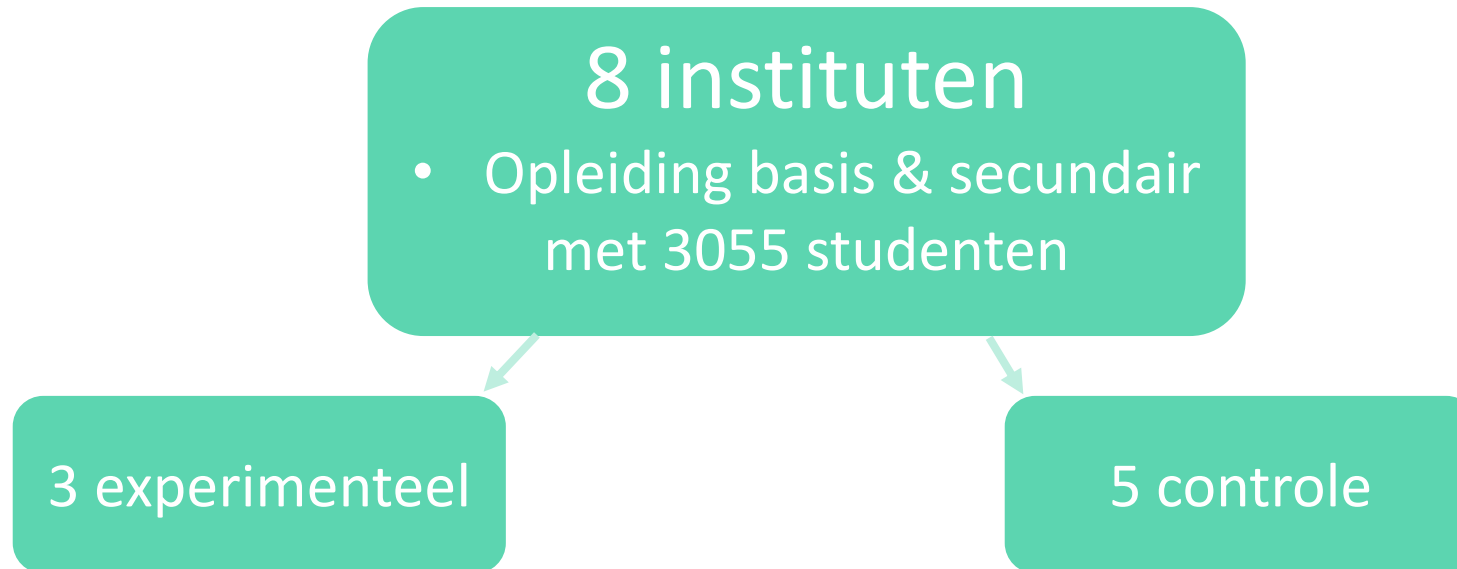

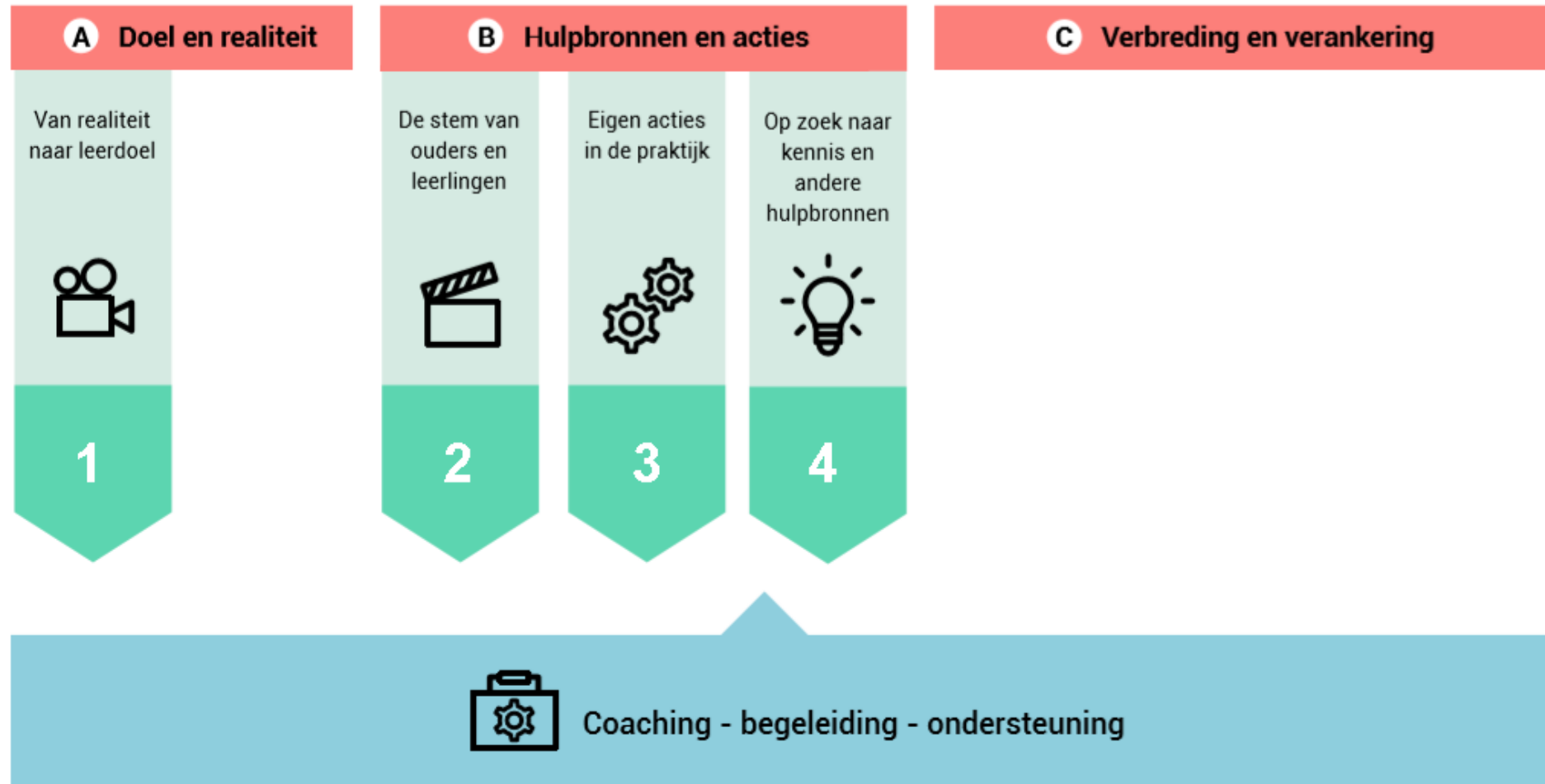
Het Potential-traject

- Bouwstenen van het traject
  - Wetenschappelijke basis
  - Diversiteit als kern van kwaliteitsvol onderwijs
- Waarderende insteek
- Actie-onderzoek
  - Onderzoekende houding
  - Zelf uitwerken leervragen
  - Actie ondernemen
- Coach

Samenwerking met lerarenopleidingen

Het Potential-traject

Hoofdbevindingen

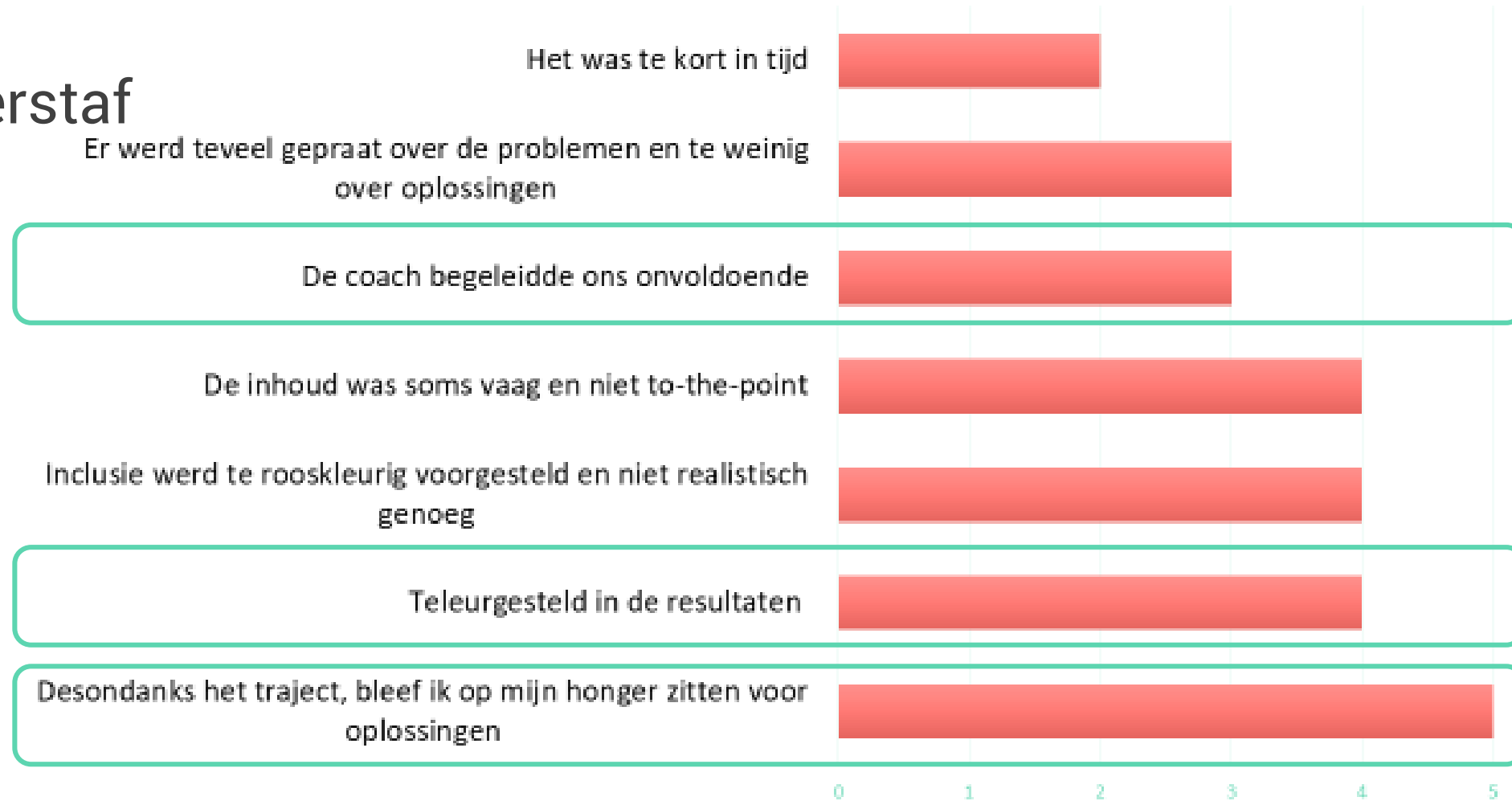
- Inclusie:
  - Geen toverstaf

Hoofdbevindingen

- Inclusie:
  - Geen toverstaf

Nadelen m.b.t. het Potential traject

Hoofdbevindingen

- Inclusie:
  - Geen toverstaf
  - Wél:
    - Juiste informatie
    - Nuance
    - Actie

Hoofdbevindingen

- Inclusie:
  - Geen toverstaf
  - Wél:
    - Juiste informatie
    - Nuance
    - Actie
      - Macro
      - Meso
      - Micro-niveau

Hoofdbevindingen

- Actie
  - Macro
    - Structuur
    - Middelen
    - ondersteuning
  - Meso
    - Samenwerking
    - Samen professionaliseren
  - Micro-niveau

Hoofdbevindingen

- Actie

- Macro

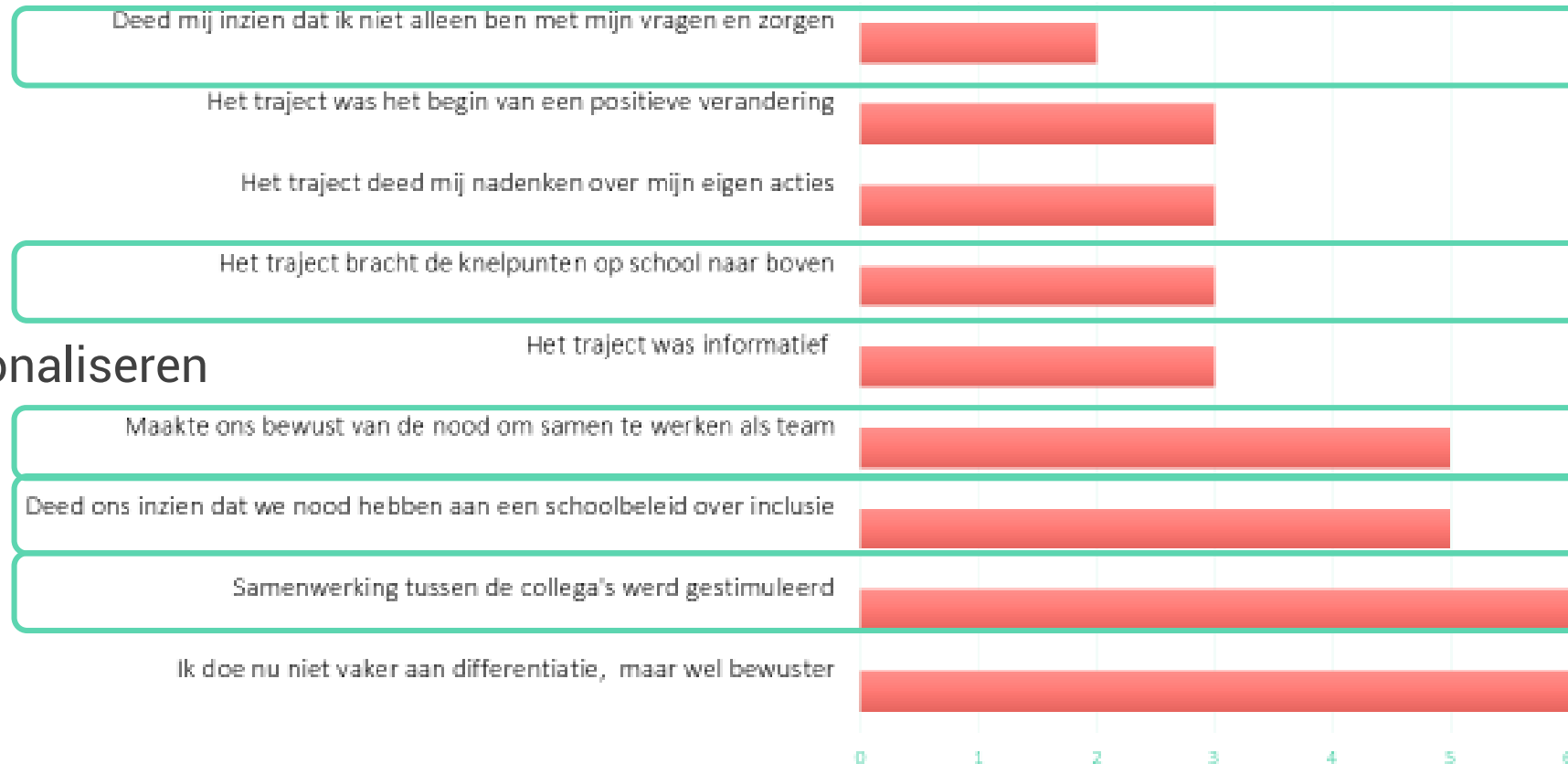
- Structuur
    - Middelen
    - ondersteuning

- Meso

- Samenwerking
    - Samen professionaliseren

- Micro-niveau

Positieve ervaringen m.b.t. het Potential traject

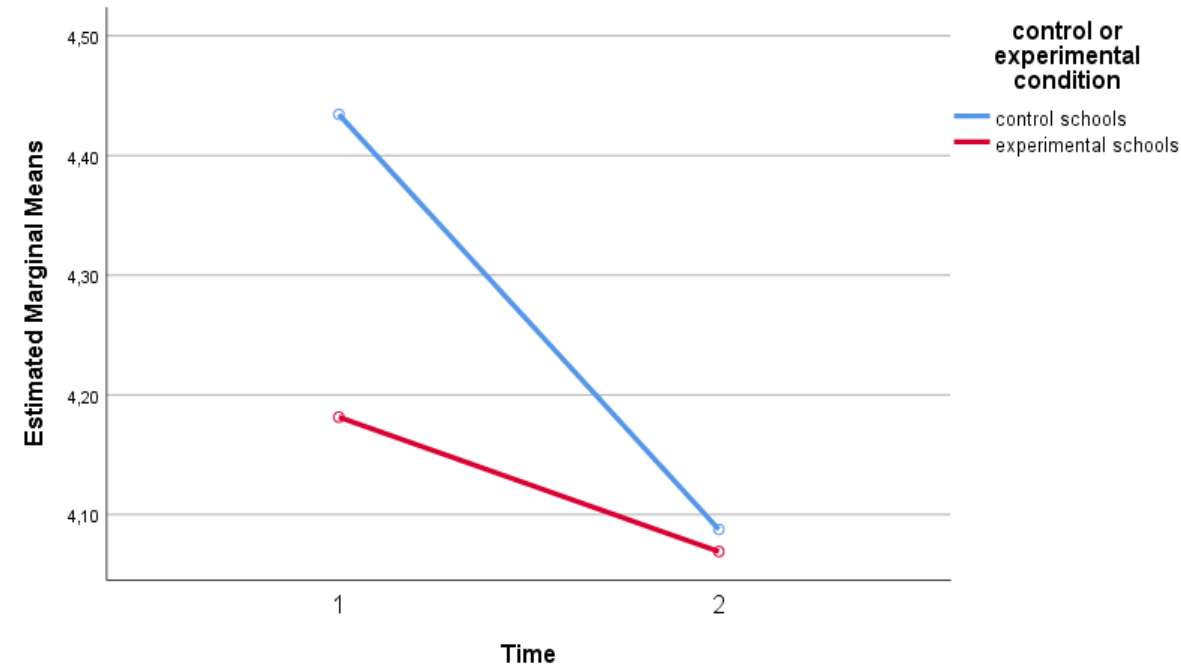
Hoofdbevindingen

- Actie
  - Macro
    - Structuur
    - Middelen
    - ondersteuning
  - Meso
    - Samenwerking
    - Samen professionaliseren
  - Micro-niveau
    - Opvattingen
    - Bekwaamheid(sgevoel) ~ *self-efficacy*

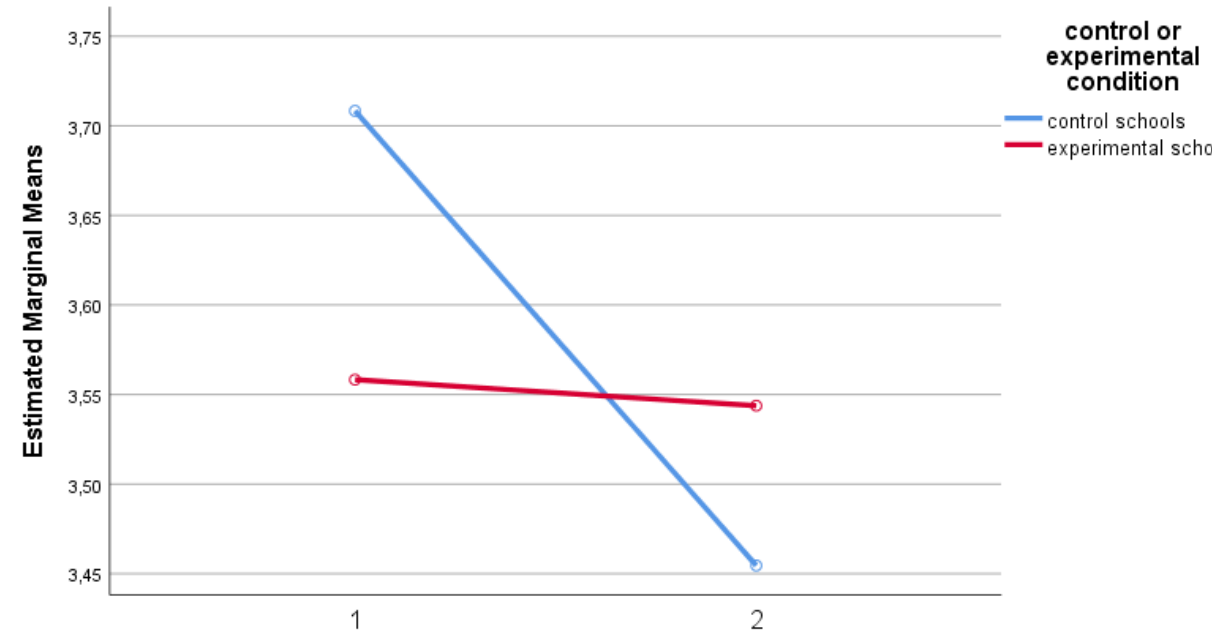
Impact op micro

- Beperkte significante impact
  - Bv. niet op flexibel groeperen, differentiëren op interesse & tempo, leerling vs leerplan-gericht denken
- Impact op
  - Groeigericht denken
  - Breed evalueren
  - Zowel opvatting als praktijk
- Trend: geen groei, eerder “beschermend effect” ~ rem op afname

GROWTH MINDSET

OUTPUT = INPUT

Impact op micro

Positieve ervaringen m.b.t. het Potential traject

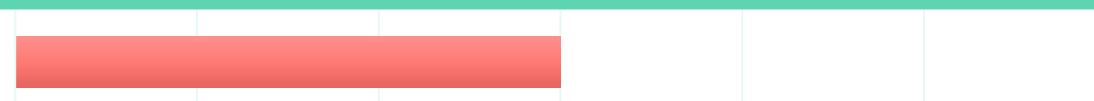
Deed mij inzien dat ik niet alleen ben met mijn vragen en zorgen

Het traject was het begin van een positieve verandering

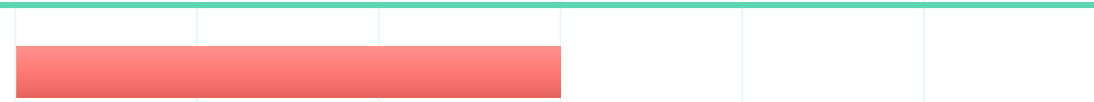
Het traject deed mij nadenken over mijn eigen acties

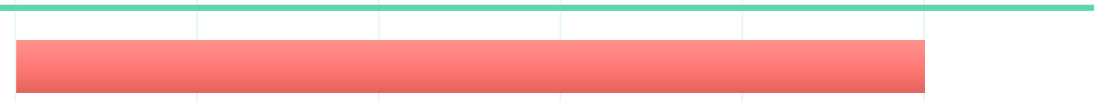
Het traject bracht de knelpunten op school naar boven

Het traject was informatief

Maakte ons bewust van de nood om samen te werken als team

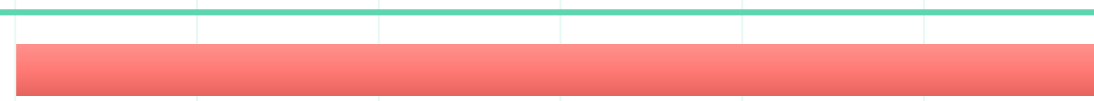
Deed ons inzien dat we nood hebben aan een schoolbeleid over...

Samenwerking tussen de collega's werd gestimuleerd

Ik doe nu niet vaker aan differentiatie, maar wel bewuster

0 1 2 3 4 5 6

Impact op micro

- De start van verandering:
  - middagsessies om differentiatiepraktijken samen te brengen
  - Werken aan waarderend schoolklimaat
- In gang gezet:
  - Potential-scholen gaan door:
    - 10/18 lager onderwijs
    - 5/10 secundair
  - Neemt vorm aan van:
    - Grote acties lopen door:
      - Teamteaching
      - Bevraging ouders & leerlingen
      - Activerende werkvormen
    - Splitsing traject
    - Verduurzaming in GOK-team, graadsvergadering
    - Interne coaches opleiden

Aanbevelingen

- Onderzoek
  - Tijd nodig
    - Zaadje geplant
    - opvattingen & praktijken veranderen niet van vandaag op morgen
  - Conflicten in aanpak
    - ← voorwaarden werkend traject
      - Op maat van de school & leerkracht
      - Leerkracht aan het stuur in topic & aanpak
    - ← voorwaarden effectiviteitsonderzoek
      - Specifieke focus & meetmethode

Aanbevelingen

- Schoolcultuur van veiligheid & samenwerking
  - Actie-onderzoek als hefboom voor professionalisering
    - SMARTI-doelen
    - Groeigericht, ook voor leerkracht.
    - (Planmatig) proberen én falen is OK
- Belang van tijd & ruimte
- Schoolleiderschap: visie waar naartoe het team
  - ← geen fragmentering binnen team & door de tijd
- Ondersteuning van de ondersteuners, begeleiders, coaches

B.

**SAMENWERKEN BINNEN SCHOOL
& MET BELANGRIJKE PARTNERS**

**Sociaal netwerk
instrument**

Samenwerking van leerkrachten in de context van inclusief onderwijs

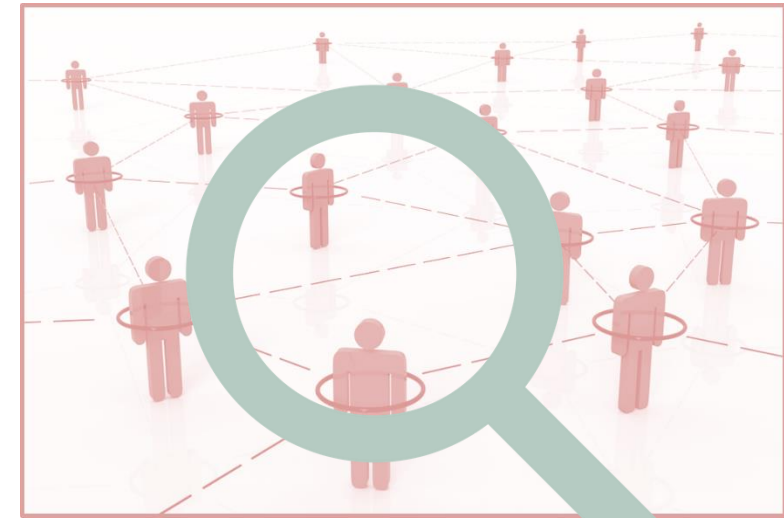
- De gezamenlijke interactie
  - tussen alle actoren die betrokken zijn bij het verbeteren en aanpassen van de leeromgeving aan de specifieke onderwijsbehoefte van de leerling,
  - zodat deze volwaardig kan participeren aan het reguliere onderwijs.
- Specifiek doel: realiseren van een inclusieve leeromgeving
- Vaak andere en meer actoren betrokken

Uitdagingen

- Er wordt gesteld dat samenwerking cruciaal is voor het realiseren van inclusief onderwijs.
  - Maar weinig evidentie dat samenwerking effectief bijdraagt aan het realiseren van een inclusieve klaspraktijk.
- En vooral, hoe dient samenwerking dan vorm te krijgen?
- Geen geschikt instrument om samenwerking in de context van inclusief onderwijs in kaart te brengen.

1. Ontwikkeling sociaal netwerk instrument

1. Ontwikkeling sociaal netwerk instrument

Aan wie **VRAAG** ⁱ je doorgaans ondersteuning om de leeromgeving krachtig en toegankelijk te maken voor één of meerdere leerling(en) met specifieke onderwijsbehoeften?

Aan wie **GEEF** je doorgaans ondersteuning om de leeromgeving krachtig en toegankelijk te maken voor één of meerdere leerling(en) met specifieke onderwijsbehoeften?

☒ Collega's van uw school	Alle collega's ☐	Alle collega's ☐
Eline Vanquaethoven	☐	☐
Esther Gheysens	☐	☒
Hannah Boonen	☐	☐
Hanne Vandenbussche	☐	☐

1. Ontwikkeling sociaal netwerk instrument

Hoe vaak vraag je hieromtrent gemiddeld ondersteuning aan deze perso(o)n(en)?

In welke mate ondersteunt dit jou effectief om de leeromgeving krachtig en toegankelijk te maken voor één of meerdere leerling(en) met specifieke onderwijsbehoeften?

Welke ondersteuning vraag je dan precies? (meerdere antwoorden mogelijk) Voor meer informatie over de vormen van ondersteuning, klik hier.

1/enkele keren per jaar

Maandelijks

Wekelijks

(bijna) dagelijks

Helemaal niet ondersteunend

Niet ondersteunend

Neutraal

Wel ondersteunend

Heel erg ondersteunend

Didactisch materiaal

Emotionele steun

Informatie

Observatie en feedback

Super-intervisie

Co-teams teaching

Individuele leerlingondersteuning in de klas

Ondersteuning aan 1/een groepje lln buiten de klas

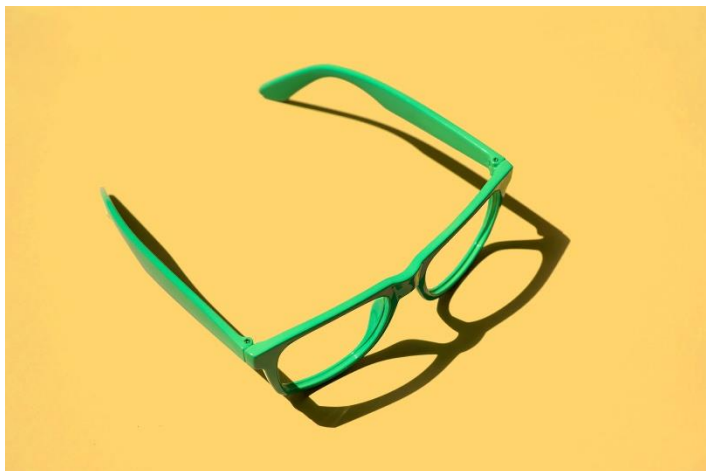
Andere

Collega's van uw school

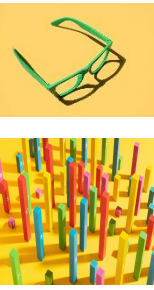
Inge Van de Putte

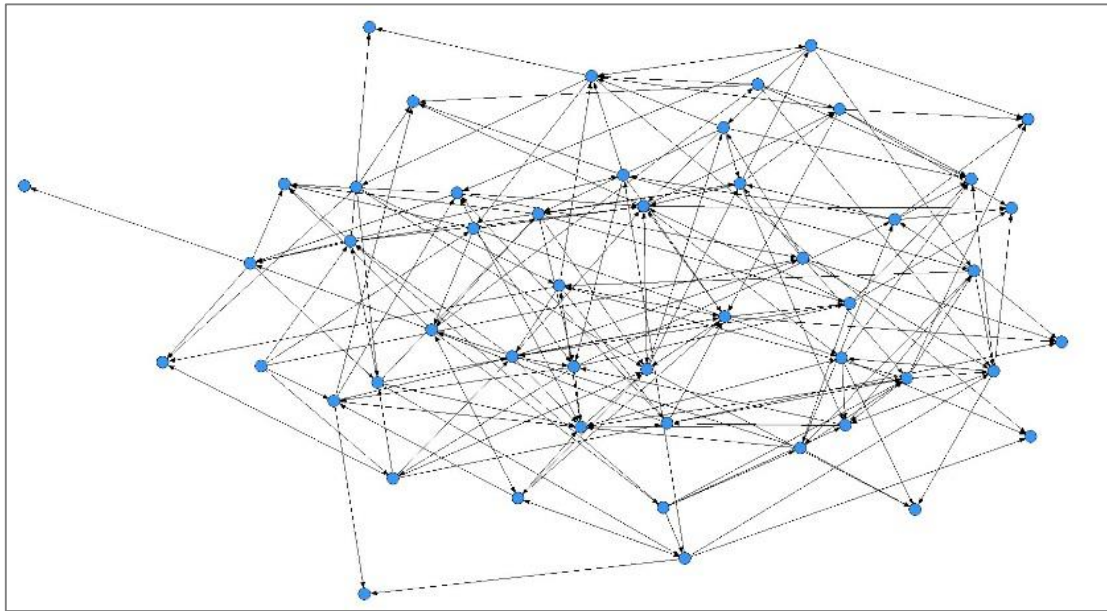
2. Link tussen samenwerking en een inclusieve klaspraktijk

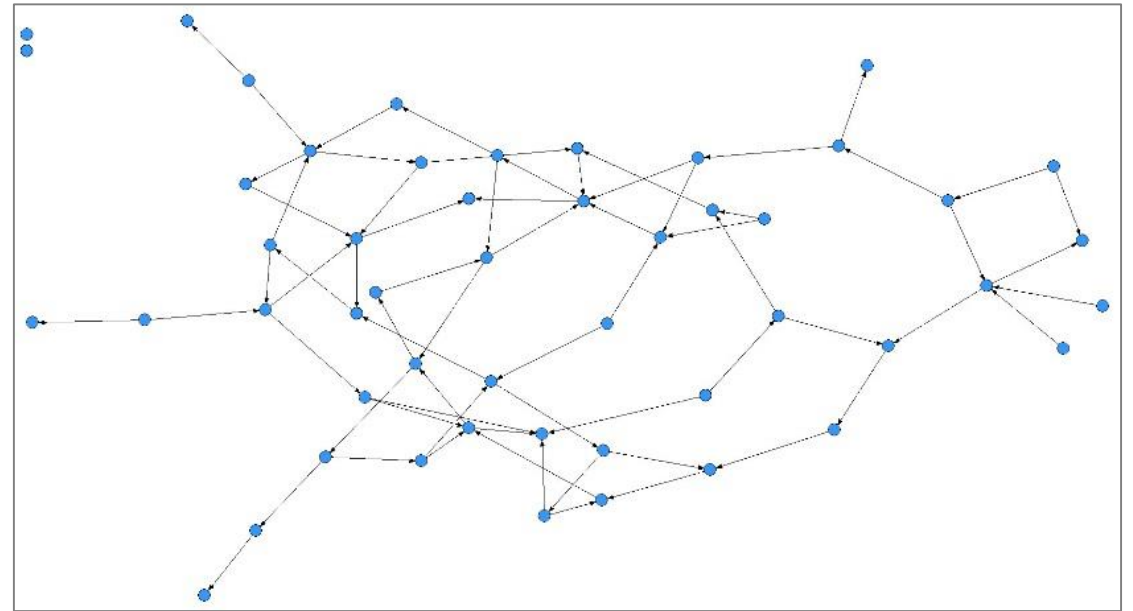
2. Link tussen samenwerking en een inclusieve klaspraktijk

Hoge densiteit

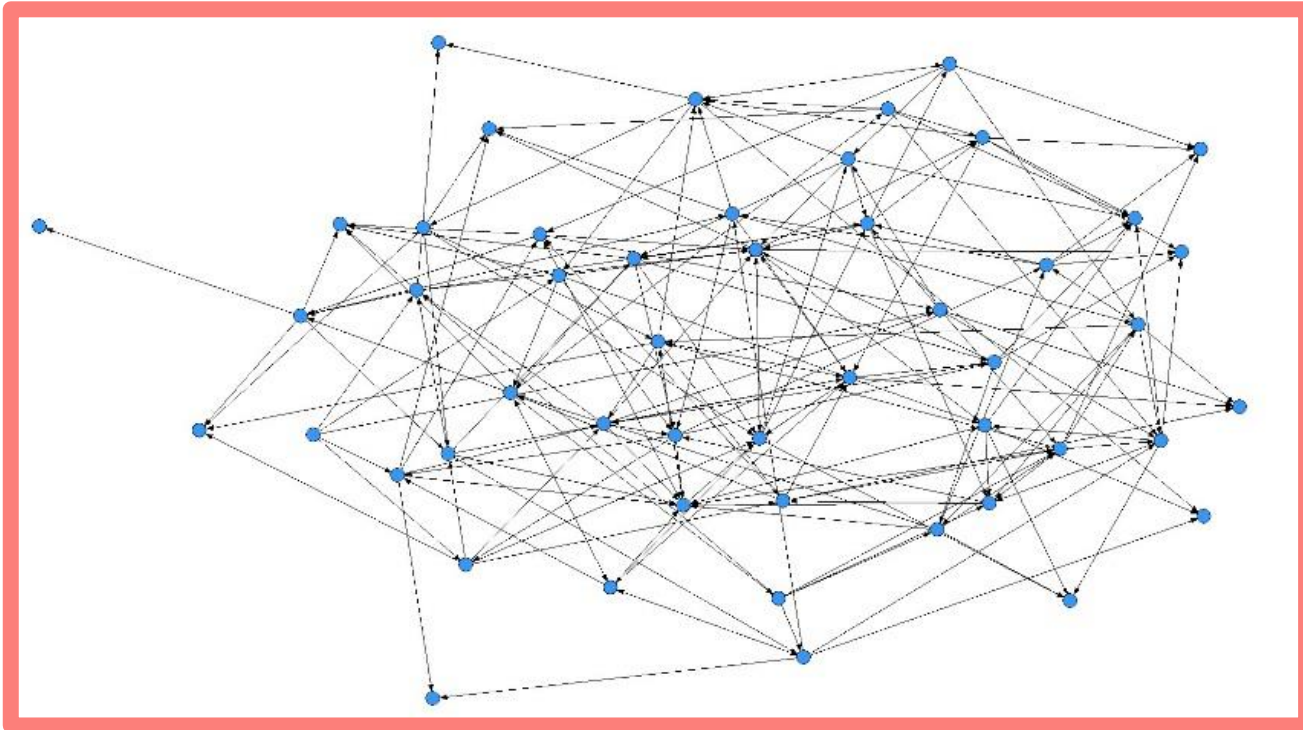
Lage densiteit

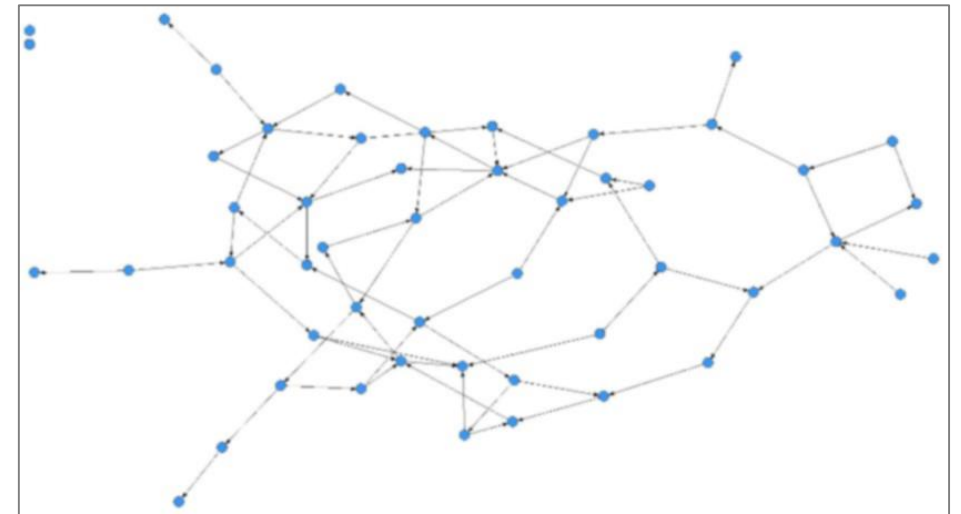
2. Link tussen samenwerking en een inclusieve klaspraktijk

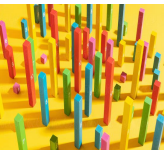
Hoge densiteit

Lage densiteit

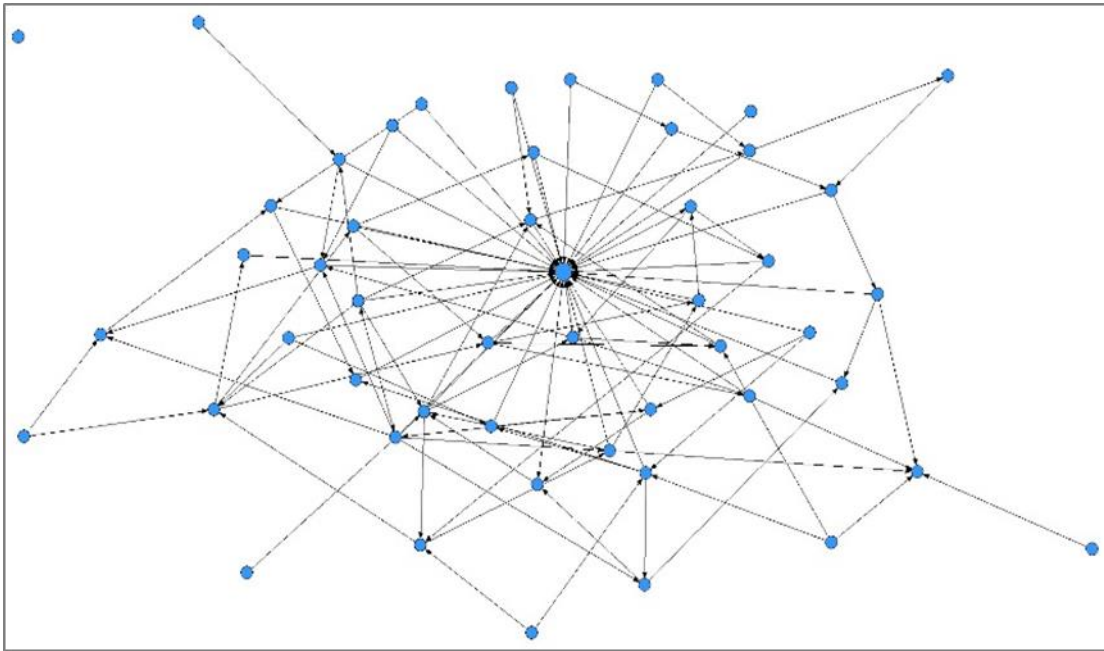

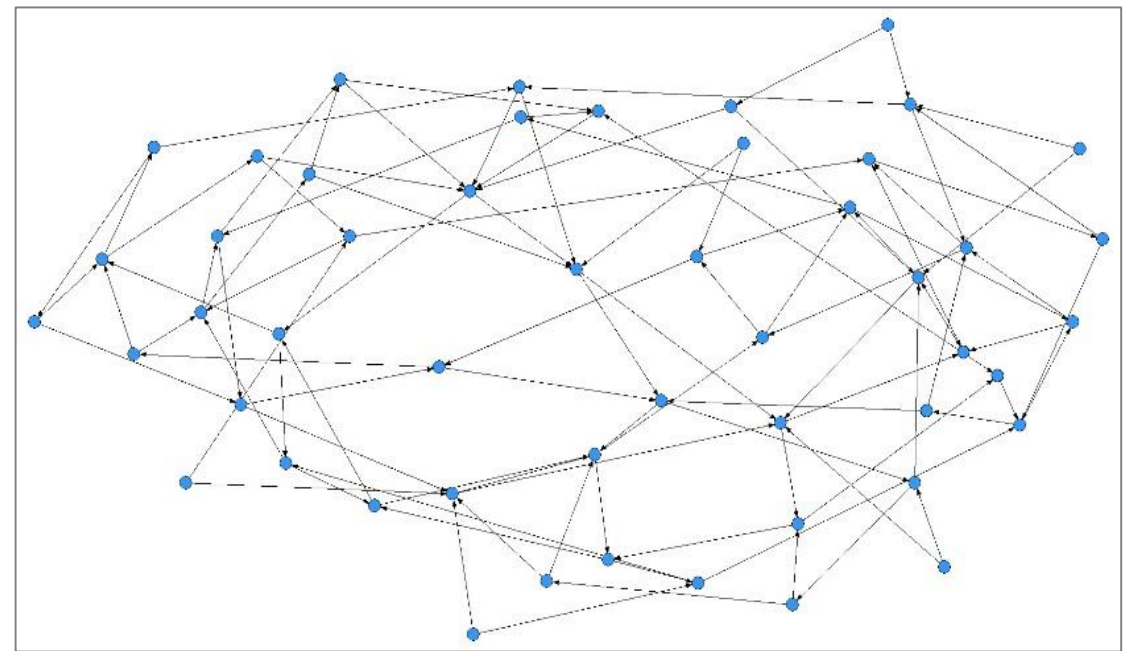

2. Link tussen samenwerking en een inclusieve klaspraktijk

Hoge centraliteit

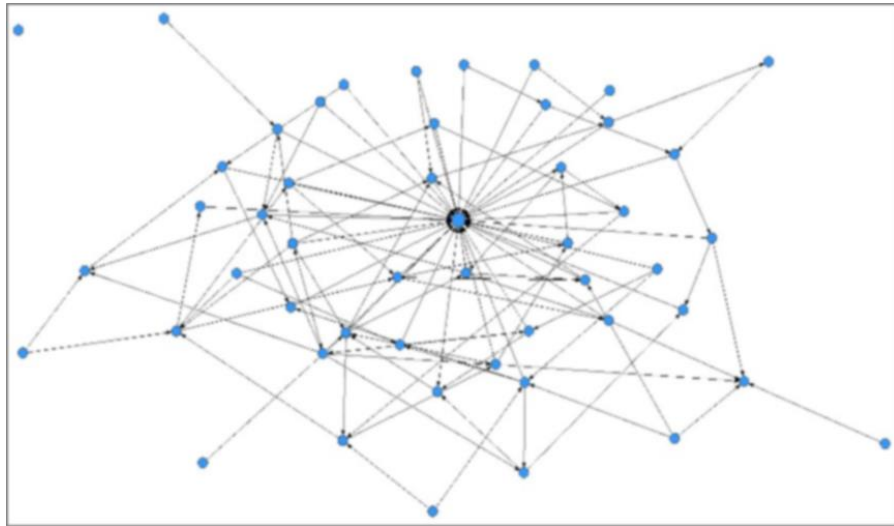
Lage centraliteit

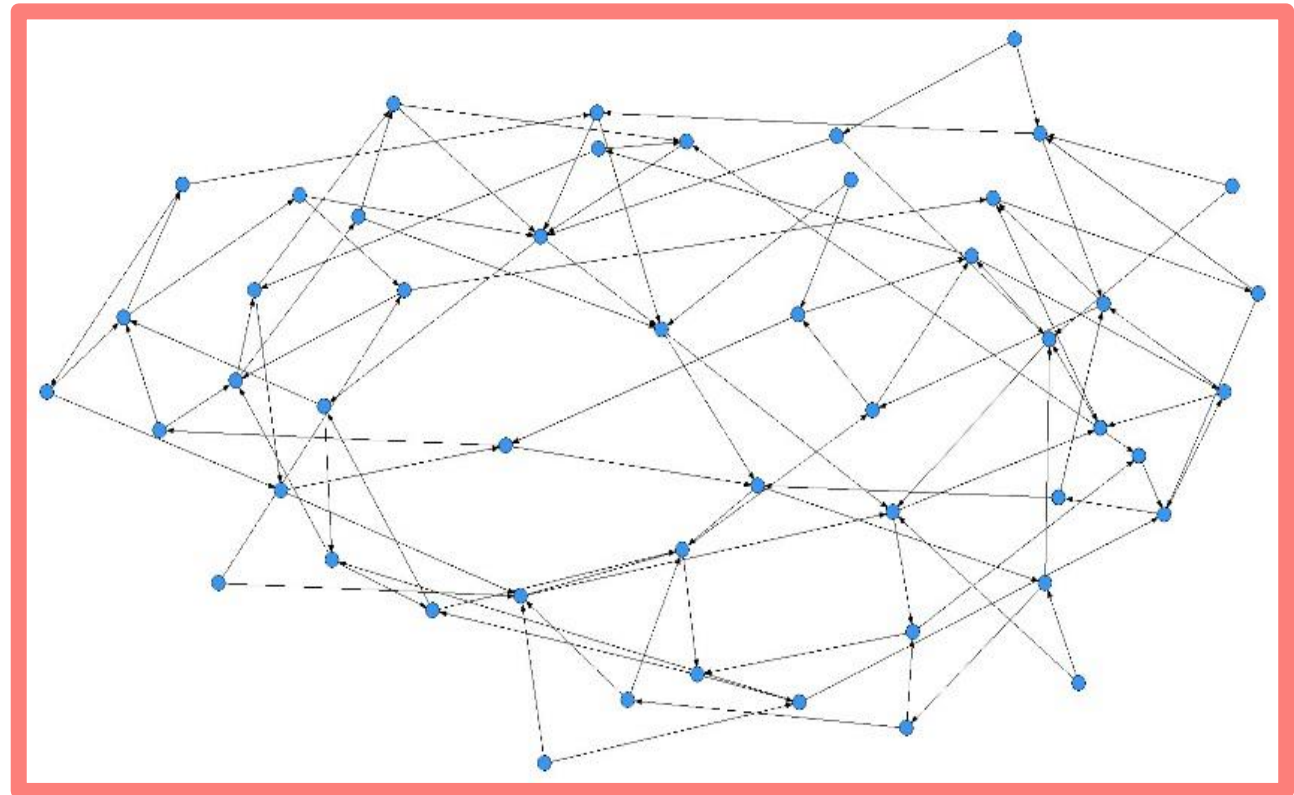

2. Link tussen samenwerking en een inclusieve klaspraktijk

Hoge centraliteit

Lage centraliteit

3. De centrale personen in het netwerk van de school rond inclusief onderwijs

- Aan wie wordt er het meest ondersteuning gevraagd?

Ondersteunend &
leidinggevend personeel

Leerkrachten

- Wie geeft er het meest ondersteuning?

Ondersteunend &
leidinggevend personeel

Leerkrachten

Suggesties voor de praktijk

Samenwerking heeft **impact op de inclusieve klaspraktijk** van leerkrachten.

- Creëer een **samenwerkingscultuur** waarin leerkrachten worden aangemoedigd om elkaar te ondersteunen in het werken naar een meer inclusieve leeromgeving.
- Betrek **alle leden van het schoolteam** bij dit proces.

Hoe?

- Neem jouw samenwerking mee in het **beleid en de visie** van jouw school.
- Ben je **bewust** van jouw **(school)netwerk** en zet dit **doelgericht** in.
- Als **centrale persoon** ben je best een **brugfiguur**

B.

**SAMENWERKEN BINNEN SCHOOL
& MET BELANGRIJKE PARTNERS**

**Sociaal netwerk
instrument**

Samenwerking

*Niet elke vorm van samenwerking is effectief
of maakt een verschil in het omgaan met
diversiteit*

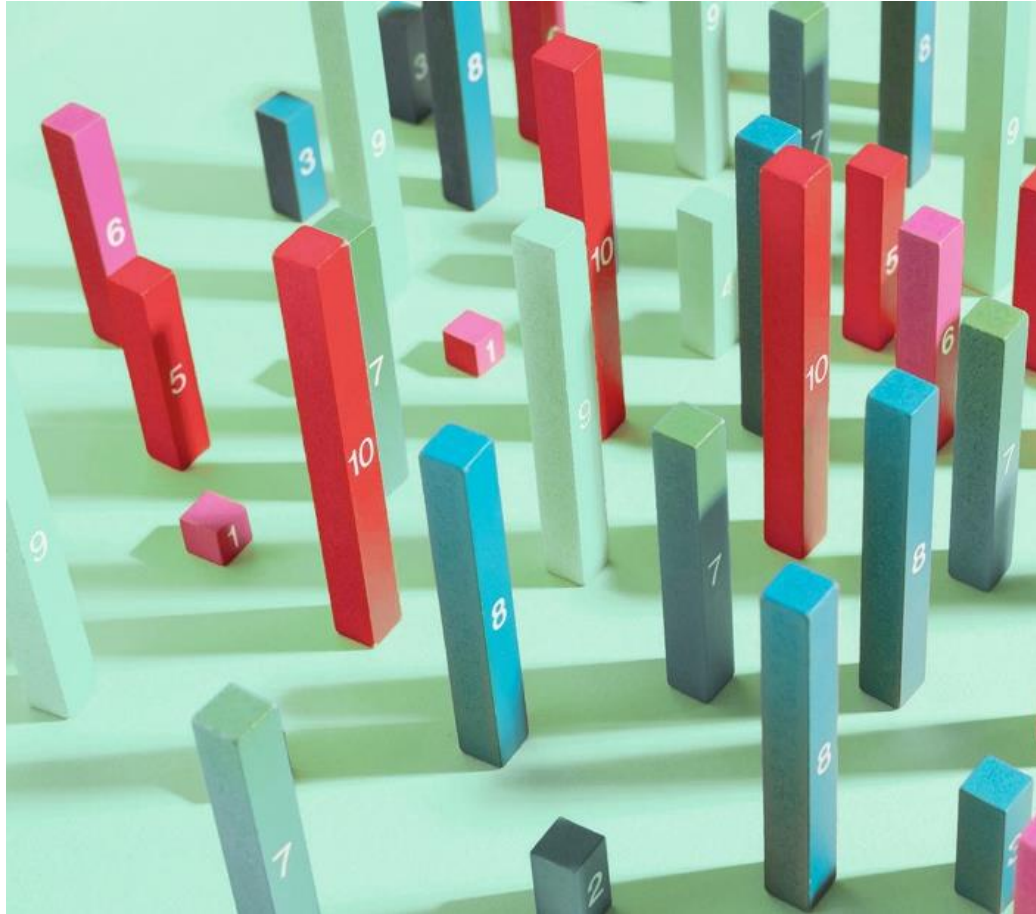
Co-teaching

1. Klasleerkracht geeft les, andere (ondersteuningsleerkracht) ondersteunt een leerling of groep
2. Collega's dragen een gedeelde verantwoordelijkheid

Samenwerken met ondersteuners

1. Ondersteuner exclusief gericht op leerling met specifieke noden
2. Ondersteuner gericht op alle leerlingen

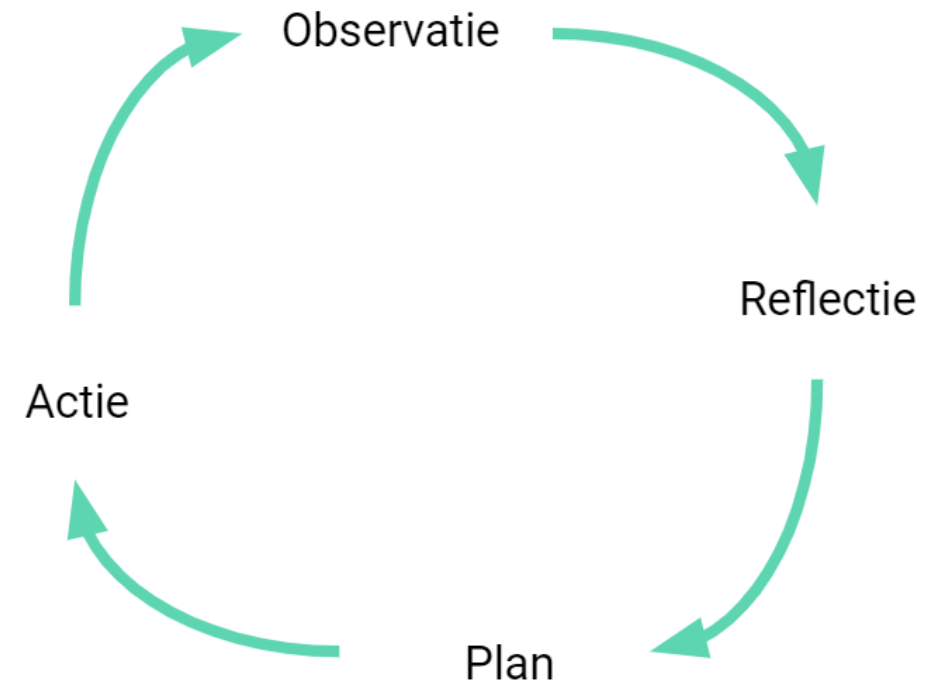
Samenwerken met leerlingen en ouders

- Gelijkwaardig partnerschap
  - Delen van ideeën
  - Ontwikkelen van doelen
  - Oplossen van problemen

Samenwerkend leren

- Samenwerkend actieonderzoek

- Community of practice

Beïnvloedende factoren

- Doel van de samenwerking
- Bespreken van de rollen, taken en verantwoordelijkheden
- Tijd om te overleggen
- Training en professionalisering
- Coördinatie van leidinggevende

Besluit

- Samenwerkingspraktijk die een krachtig middel zijn om inclusie te realiseren
- Gedeelde verantwoordelijkheid

A.

**WAARDEREN & BENUTTEN
VAN DIVERSITEIT**

**Via aanscherpen
professionele kijk**

Dries

- ...is een enthousiaste jonge leerkracht die de diversiteit in de klas meer wil waarderen en benutten
- ...hoorde dat er op de Potential website een tool is om je kijk op inclusie mee te onderzoeken
- ... wil ook mensen uit zijn team die 'anders kijken' meekrijgen, maar vraagt zich af hoe dit te doen

Professionele kijk

Inclusief omgaan met diversiteit vraagt

- Niet noodzakelijk 'nieuwe' methoden
- Wel 'nieuwe' kijk op bestaande praktijken

Belang van **professionele kijk** op inclusieve klassen voor effectieve inclusie

Professionele kijk

- **Professionele kijk of professional vision** (o.a., Seidel & Stürmer, 2014) is de capaciteit om ...
  - cruciale gebeurtenissen in de klas te herkennen of **op te merken** ('noticing')
  - te **redeneren** over deze cruciale gebeurtenissen door deze te linken aan kennis over leren en instructie ('reasoning')

Professionele kijk

- Kern van een competentie (Santagata & Yeh, 2016)
- Professionele kijk als voorwaarde voor “effectief lesgeven” (Weber et al., 2018)
- Vooral belangrijk om les te geven in inclusieve klassen
  - Ondersteunt het vermogen van leerkrachten om hun onderwijspraktijk te verbeteren door de noden van leerlingen te identificeren ('noticing') en deze noden te interpreteren ('reasoning')
    - Stelt leerkrachten in staat om hun onderwijspraktijk af te stemmen op de behoeften van leerlingen (Kersting et al., 2012)

Potential

De professionele kijk in kaart brengen

De professionele kijk in kaart brengen

Uitdaging 1

- Een professionele kijk legt de link tussen het denken van leerkrachten en concrete klaspraktijken (cf. competentiemodel Blömeke et al., 2014)

VOORBEELD

Situatie: enkele leerlingen zetten je klas op stelten

Denken

Je kennis over klasmanagement

De motivatie om je rol als opvoeder op te nemen en leerlingen goed gedrag aan te leren en te belonen

Professionele kijk

Opmerken: er is kabaal, leerlingen gooien propjes naar elkaar ...

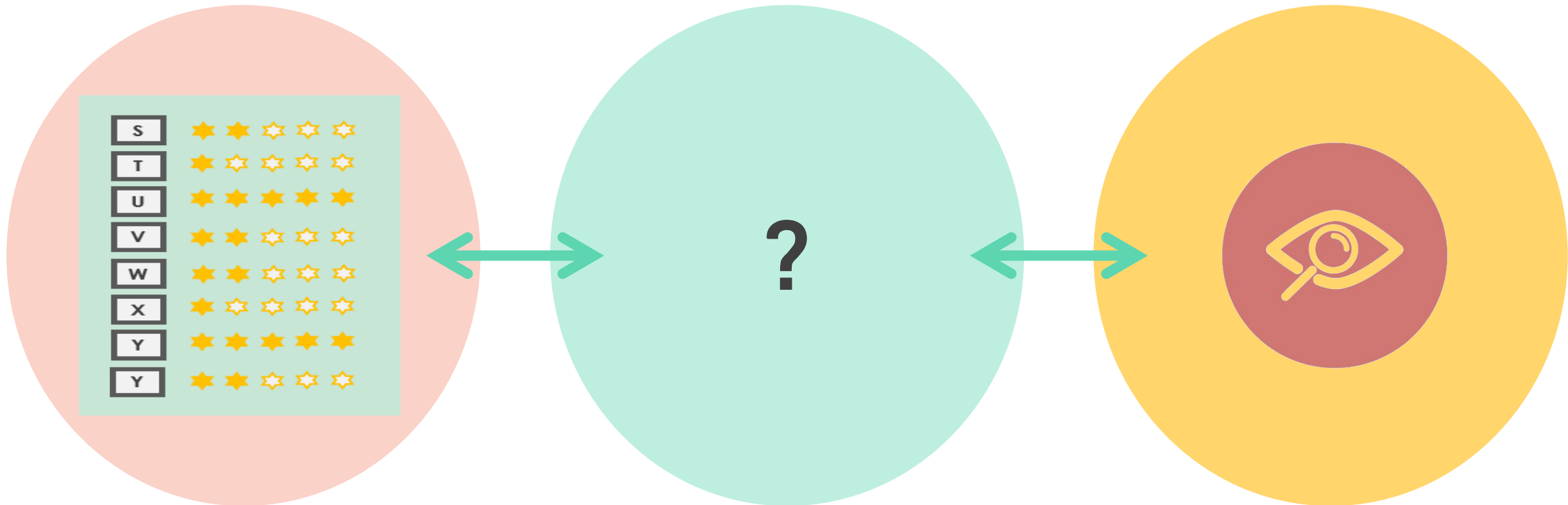
Redeneren: waarom zijn ze zo onrustig? Wat zou ik kunnen doen om hen te kalmeren en weer orde te brengen in deze chaos? Ik kan diegenen belonen die zich wel goed gedragen

Gedrag

Je benoemt het positieve gedrag van enkelingen uit de klas en je geeft een duidelijke en concrete ik-boodschap aan de storende leerlingen om het verkeerde gedrag te benoemen

Uitdaging 1

- Een professionele kijk legt de link tussen het denken van leerkrachten en concrete praktijken (cf. competentiemodel Blömeke et al., 2014)

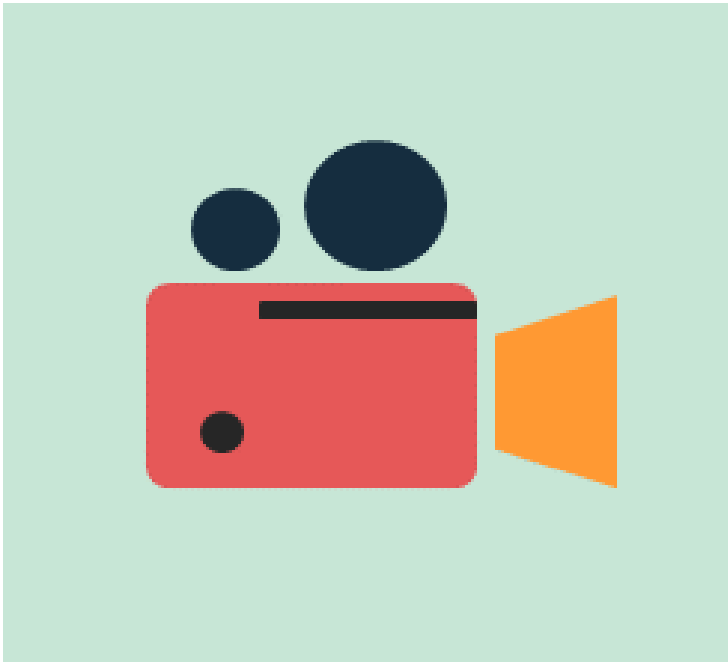
Oplossing

Uitdaging 2

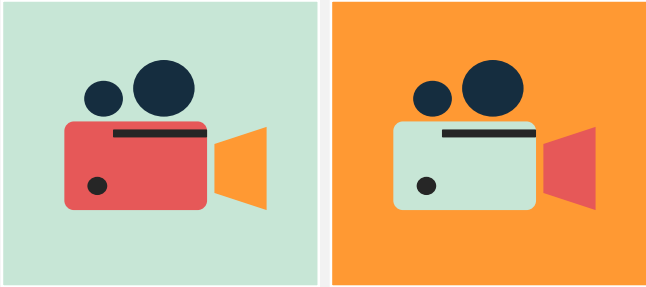
- Professionele kijk kan op verschillende manieren via video in kaart gebracht worden

- Analytisch
  - Beoordelingscriteria?
- Holistisch
  - Open vragen?

Oplossing

OPMERKEN
(‘noticing’)

HOLISTISCH

REDENEREN
(‘reasoning’)

ANALYTISCH

Uitdaging 3

- Inclusie 'What's in a name'?

Zorgcontinuüm

GON-begeleiding

Individueel aangepast curriculum

Handelingsgericht werken

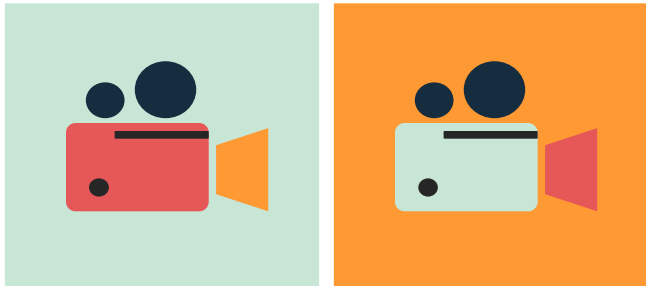
Binnenklasdifferentiatie

Universal Design for Learning

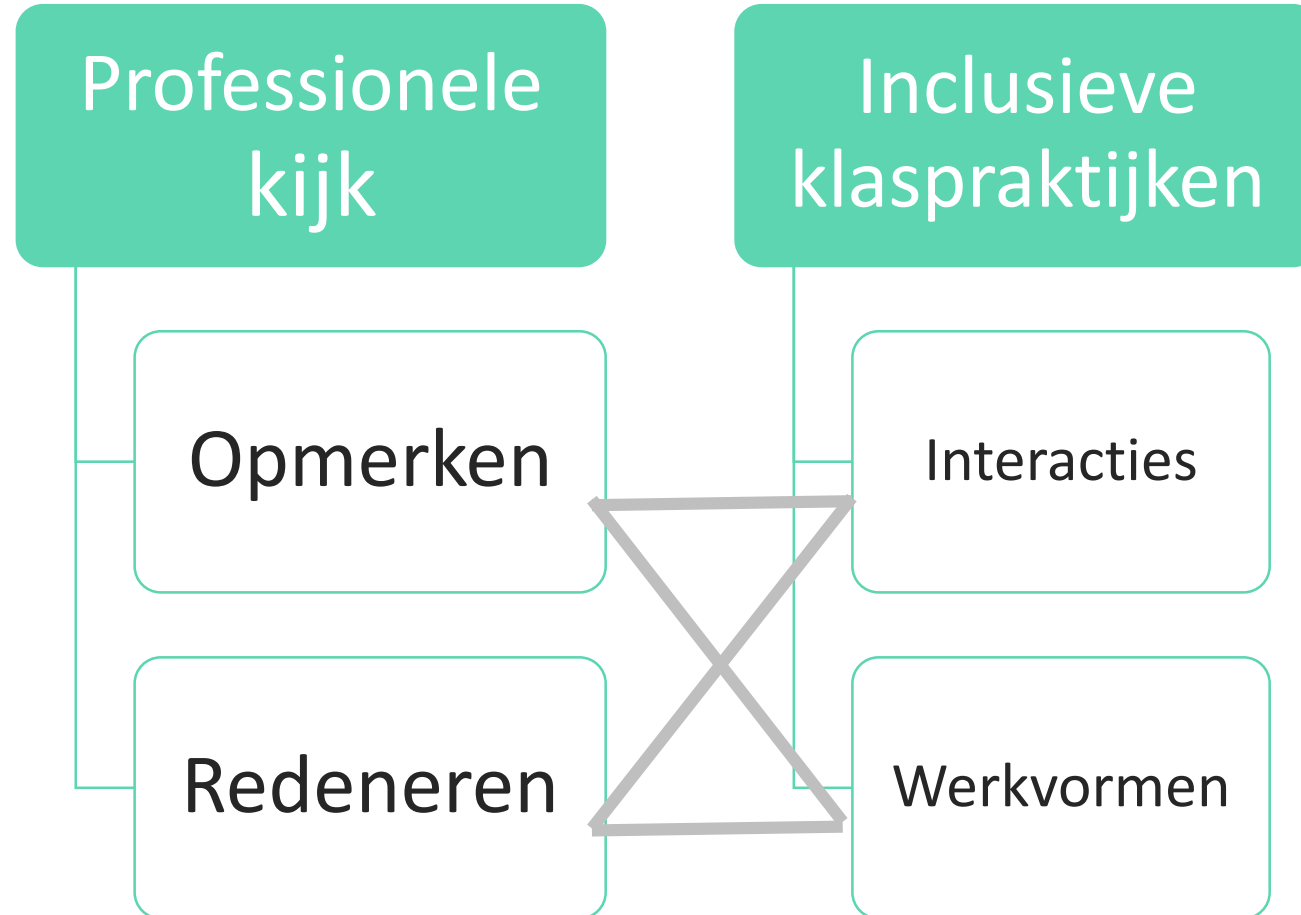
Oplossing

- Focus op 2 brede aspecten van inclusief werken in de klas
  1. Leerkracht-leerling interacties
  2. Werkvormen die tegemoet komen aan diversiteit
- → Observeerbaar in een waaier aan contexten
- → Vraagt geen specifieke 'vooropleiding' om dit te beoordelen

Professionele kijk t.a.v. inclusieve klaspraktijken

S	★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★
T	★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★
U	★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★
V	★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★
W	★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★
X	★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★
Y	★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★
Y	★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

Potential

Wat?

Het e-PIC video-instrument geeft inzicht in de manier waarop (student-)leerkrachten inclusieve leeromgeving creëren. Met andere woorden, hoe de leerkracht in de klas omgaat met verschillen tussen leerlingen. Deze verschillen zijn uiteenlopend: interesses, leerstijl, niveau, tempo, eventuele leerstoornissen of beperkingen, tot verschillen in moedertaal, cultuur, achtergrond, enzovoort. In dit instrument kijken we naar twee zaken. Enerzijds naar interacties tussen de leerkracht en de leerlingen. Anderzijds kijken we ook naar de gebruikte werkvormen en aanpak. Beide staan in het teken van het creëren van een inclusieve leeromgeving.

Dit instrument heeft als doel (student-)leerkrachten inzicht te geven in hun visie op inclusieve leeromgevingen. Dit instrument én de videoclips mogen dan ook alleen voor professionalisering en educatieve doeleinden gebruikt worden. Alle antwoorden die je geeft worden anoniem verwerkt.

Hoe?

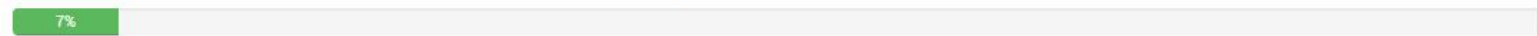
Je krijgt een aantal videofragmenten te zien van klassituaties, met de vraag om deze te vergelijken en de beste clip van beide te selecteren. Op het einde vragen we je om terug te blikken op de wijze waarop je de vergelijkingen hebt gemaakt. Het e-PIC video-instrument werd ontwikkeld tijdens het Potential-project (zie www.potentialtoteach.be) en werd wetenschappelijk onderbouwd en gevalideerd.

Hoe lang?

De invultijd van het videografie-instrument bedraagt ongeveer 40 minuten.

Ik ga akkoord. Ga van start!

Videografie instrument basisonderwijs

Videovergelijking 1

CLIP A

CLIP B

Beoordeel interacties

Geef aan in welke clip de leraar het meest inclusief werkt in zijn/haar interacties met de leerlingen.

CLIP A

CLIP B

Beoordeel werkvormen en aanpak

Geef aan in welke clip de leerkracht het meest inclusief werkt in zijn/haar werkvormen en aanpak.

CLIP A

CLIP B

Antwoord doorsturen

Uw antwoord is succesvol opgeslagen.

Videografie instrument secundair onderwijs

Motivering vergelijkingen: interacties

Bedankt voor het selecteren van de videoclip die jij telkens het beste vond. Nu willen we nagaan welke argumenten voor jou doorslaggevend waren bij het maken van deze keuzes.

Geef aan in welke mate je je hebt laten leiden door volgende argumenten bij je keuze voor beste clips op vlak van INTERACTIES. Je duidt + aan als dit argument weinig belangrijk was voor je keuze voor beste clip. Je duidt ++++ aan als dit argument voor jou doorslaggevend was bij het maken van je keuze.

Ik koos voor de clips waarin ...

	0 niet belangrijk voor mijn keuze	+ Weinig belangrijk voor mijn keuze	++ Matig belangrijk voor mijn keuze	+++ Belangrijk voor mijn keuze	++++ Doorslaggevend voor mijn keuze
...interactie tussen de leerlingen wordt gestimuleerd	0	+	++	+++	++++
...leerlingen inspraak krijgen in het klasgebeuren	0	+	++	+++	++++
...de leraar rust uitstraalt	0	+	++	+++	++++
...leerlingen individuele aandacht krijgen	0	+	++	+++	++++
...de leerlingen luisteren naar de leerkracht	0	+	++	+++	++++
...ruimte is voor zelfreflectie en zelfevaluatie	0	+	++	+++	++++
...een effectief klasmanagement gehanteerd wordt	0	+	++	+++	++++
...leerlingen ondersteuning krijgen	0	+	++	+++	++++
...de leerkracht beschikbaar is voor de leerlingen	0	+	++	+++	++++

Videografie instrument secundair onderwijs

Gefeliciteerd, je hebt het videografie instrument doorlopen!

Enkele maanden geleden werden de videoclips beoordeeld door een brede groep onderwijsprofessionals (lerarenopleiders, academici, pedagogisch begeleiders en onderwijsondersteuners). De manier waarop zij de videoclips beoordeelden, vergelijken wij nu met jouw blik:

- Geel = idem onderwijsprofessionals
- Groen = combinatie
- Blauw = uniek

Interacties

Jouw kleurcode geeft aan dat je de videoclips met een andere blik beoordeelt dan de brede groep onderwijsprofessionals. Deze groep beoordeelde clips voornamelijk met het oog op het tegemoet komen aan individuele verschillen, namelijk de mate waarin de leerkracht rekening houdt met het leertempo, het leerprofiel/de leerstijl van leerlingen, of leerlingen feedback krijgen over hun leerproces en de mate waarin de leerkracht een coachende rol opneemt.

Jouw kleurcode geeft aan dat voor jou andere zaken doorslaggevend waren bij het beoordelen van de videoclips op vlak van werkvormen en aanpak. Dit is niet noodzakelijk goed of fout. Het kan goed zijn dat je andere accenten legt bij het beoordelen van videoclips die evenzeer belangrijk zijn om tegemoet te komen aan diversiteit. Stilstaan bij wat je belangrijk of minder belangrijk vindt bij het beoordelen van videoclips biedt wel rijke kansen om je blik te verruimen in het tegemoetkomen aan diversiteit via werkvormen en aanpak.

- Kan je benoemen wat voor jou doorslaggevend was bij het beoordelen van videoclips op vlak van werkvormen en aanpak?
- Als je de clips enkel zou beoordelen op de mate waarin de werkvormen en aanpak tegemoetkomen aan verschillen tussen leerlingen, zou je dan andere keuzes maken? Wat weerhield je nu om deze keuzes te maken? Wat zegt dit over jouw prioriteiten bij het beoordelen van klaspraktijken op vlak van werkvormen en aanpak?
- Stel je dezelfde prioriteiten bij het kiezen van een aanpak en werkvormen in je eigen klaspraktijk?
- Hoe zouden de werkvormen en aanpak in jouw klaspraktijk eruit zien moesten ze optimaal afgestemd zijn op de verschillen tussen leerlingen?
- Welke tussenstappen zijn nodig om jouw werkvormen en aanpak optimaal af te stemmen op de verschillen tussen leerlingen? Wat zou je eerst onder de knie willen krijgen om hiervan een topprioriteit te maken? Zie je jezelf hiernaar evolueren op korte, middellange of lange termijn?

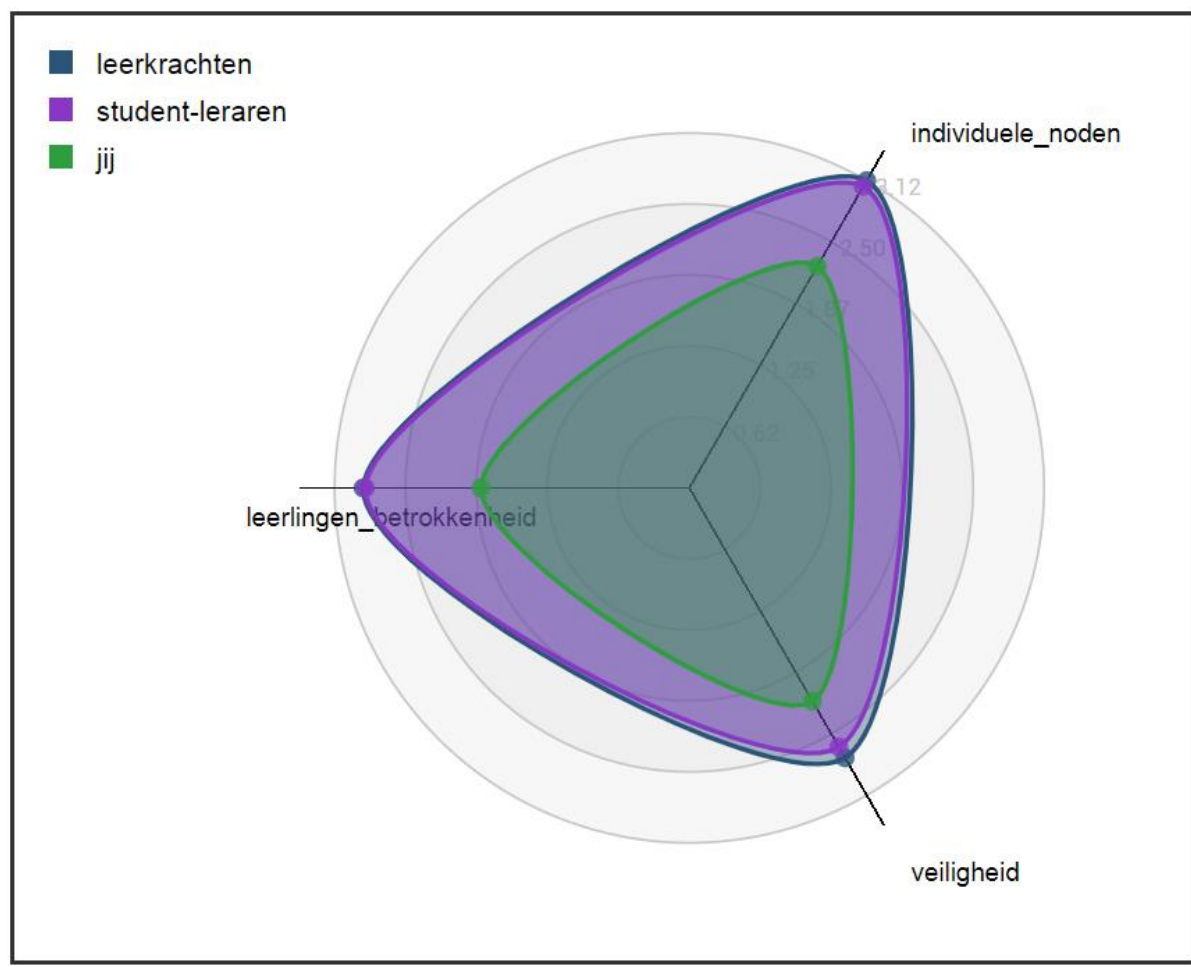
Dries aan de slag

- Dries merkt op dat hij enerzijds dicht tegen de groep onderwijsprofessionals aanleunt maar anderzijds toch ook andere aspecten opmerkte.
- Dries bespreekt de videoclips met een collega die het instrument ook doorliep. Ze komen tot inzicht dat ze enerzijds dezelfde aspecten opmerken, maar anderzijds ook hun aandacht vestigen op andere aspecten.

Bespreek jouw bevindingen met een collega.

- Wat hebben jullie geleerd over jullie eigen visie op het benutten van diversiteit via werkvormen en aanpak?
- Wat willen jullie meenemen naar jullie klaspraktijk?

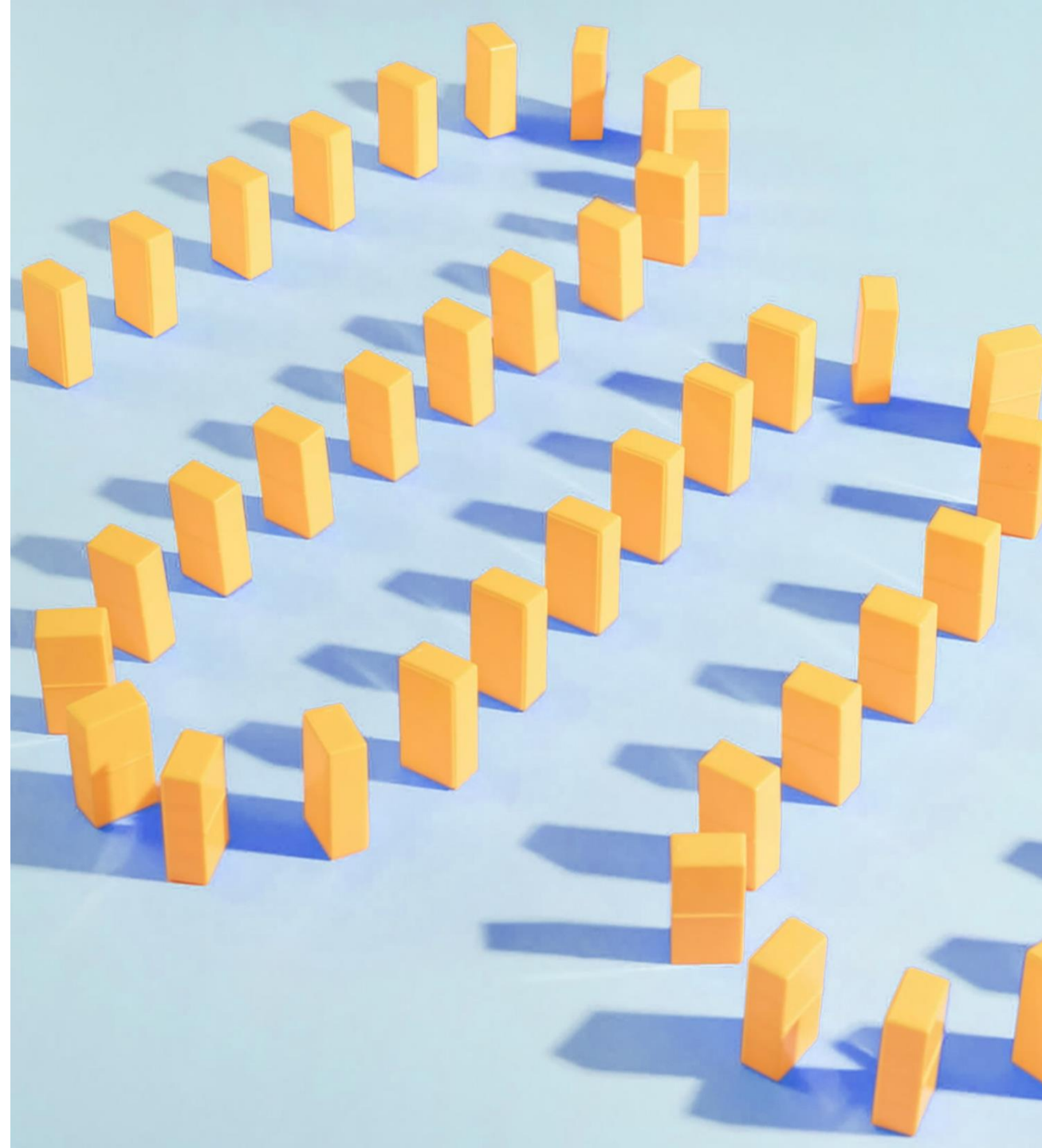
Hieronder zie een samenvatting van wat verschillende leerkrachten belangrijk vinden in een inclusieve leeromgeving op vlak van aanpak & werkvormen.

De punten van de veelhoek weerspiegelen een combinatie van prioriteiten voor het creëren van een inclusieve leeromgeving

- **Actief leren:** Door gebruik te maken van een gevarieerde, creatieve of originele aanpak spreekt de leerkracht de interesses van de leerlingen aan en zorgt de leerkracht ervoor dat leerlingen actief leren.

Dries aan de slag

- Uit de feedback merkt Dries op dat hij vooral veel belang hecht aan een veilig klasklimaat en minder aan de betrokkenheid van leerlingen
- Dries houdt deze feedback in het achterhoofd tijdens zijn volgende lessen

Potential

Bevindingen uit onderzoek

Professionele kijk in een breder competentiekader

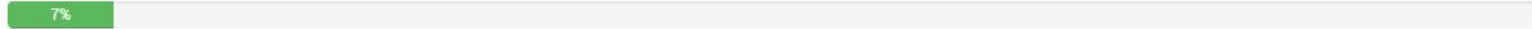

1. Opmerken ('noticing')

Videografie instrument basisonderwijs

Videovergelijking 1

= OPMERKEN
(‘noticing’)

CLIP A

CLIP B

Beoordeel werkvormen en aanpak

Geef aan in welke clip de leerkracht het meest inclusief werkt in zijn/haar werkvormen en aanpak.

CLIP A

CLIP B

Antwoord doorsturen

1. Opmerken ('noticing')

- Maat voor 'noticing' = Infit
  - De mate waarin een leerkracht overeenstemt met een groep onderwijsprofessionals

1. Opmerken ('noticing')

Rangorde van videoclips op vlak van interacties / werkvormen

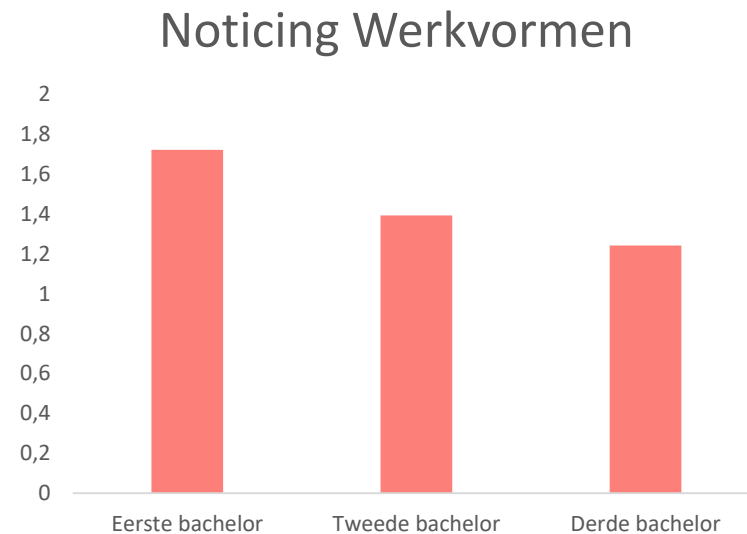
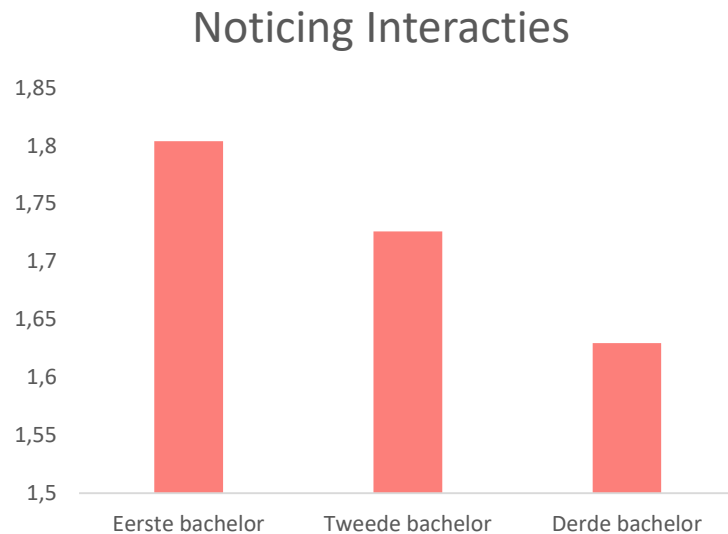
Mate waarin de individuele rangorde overeenstemt met die van de groep onderwijspedagogici

Rangorde van onderwijspedagogici op vlak van interacties / werkvormen

1. Opmerken ('noticing')

- Maat voor expertise
  - Vermogen tot 'noticing' stijgt doorheen de opleiding van studentleraren (Keppens et al., 2019)

2. Redeneren ('reasoning')

Uw antwoord is succesvol opgeslagen.

Videografie instrument secundair onderwijs

= REDENEREN (‘reasoning’)

...leerlingen individuele aandacht krijgen	☐	☐	☐	☐	☐
...de leerlingen luisteren naar de leerkracht	☐	☐	☐	☐	☐
...ruimte is voor zelfreflectie en zelfevaluatie	☐	☐	☐	☐	☐
...een effectief klasmanagement gehanteerd wordt	☐	☐	☐	☐	☐
...leerlingen ondersteuning krijgen	☐	☐	☐	☐	☐
...de leerkracht beschikbaar is voor de leerlingen	☐	☐	☐	☐	☐

2. Redeneren ('reasoning')

- Maat reasoning = score beoordelingscriteria
  - Beoordelingscriteria werden ontwikkeld o.b.v. waarnemingen van een brede groep onderwijsprofessionals op videoclips
- Onderzoekers gingen na of hierin dimensies zaten die leerkrachten hun professionele kijk kenmerken
  - dimensies in **interacties**
  - dimensies in **werkvormen en aanpak**

2. Redeneren ('reasoning')

Wat doet de leerkracht in zijn/haar interacties met de leerlingen om de diversiteit te waarderen en benutten?

Dimensies:

1. Oog hebben voor individuele noden
2. Veiligheid en structuur bieden
3. Betrokkenheid van leerlingen realiseren

2. Redeneren ('reasoning')

Wat zet de leerkracht in zijn/haar werkvormen en aanpak in om de diversiteit te waarderen en benutten?

Dimensies:

1. Binnenklasdifferentiatie
2. Actief leren bevorderen
3. Heldere instructie geven
4. Flexibel groeperen

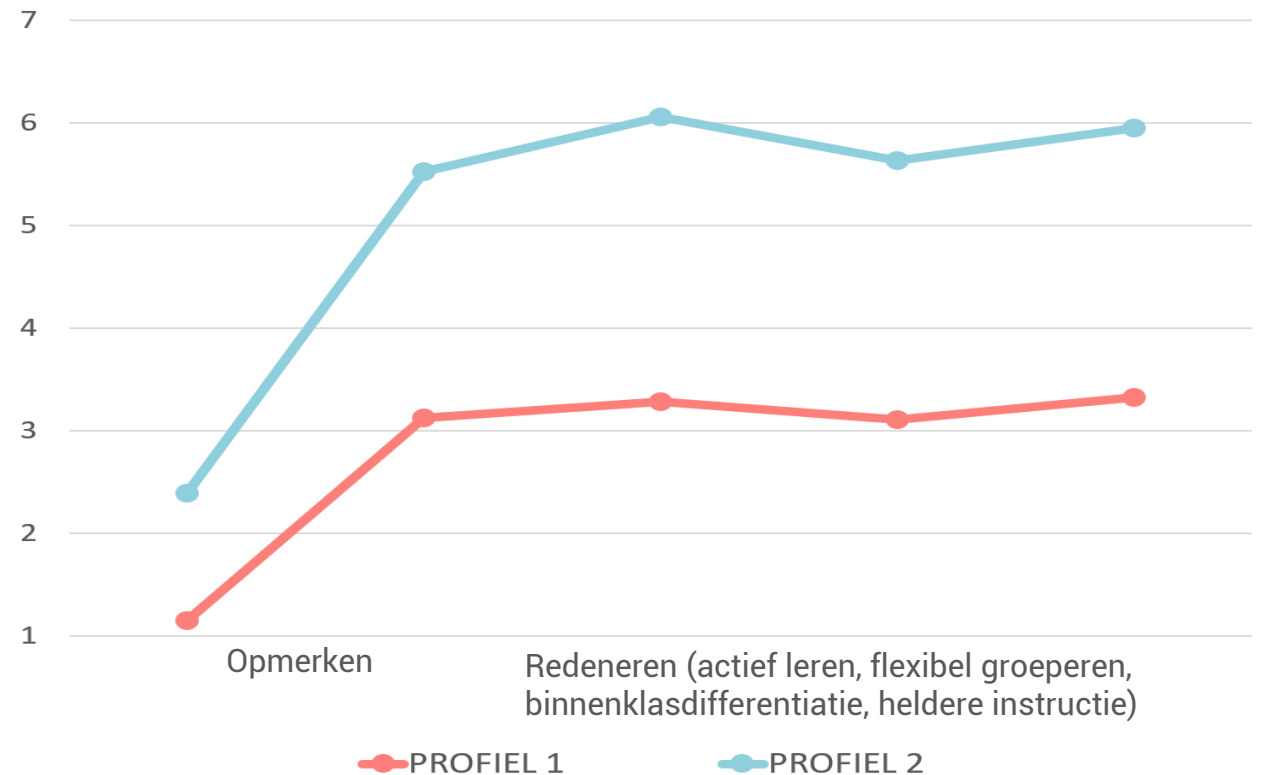

3. Opmerken en redeneren

3. Opmerken en redeneren

- 2 profielen van leerkrachten
  - Opmerken ('noticing') van werkvormen en er over redeneren ('reasoning') hangen samen

REDENEREN OVER...

Leerlingenbetrokkenheid

Individuele noden

Veiligheid & structuur

Flexibel groeperen

Actief leren

Binnenklasdifferentiatie

Heldere instructie

OPMERKEN VAN...

inclusieve
INTERACTIES

inclusieve
WERKVORMEN

REDENEREN OVER

OPMERKEN VAN

Leerlingenbetrokkenheid

Individuele noden

Veiligheid & structuur

Flexibel groeperen

Actief leren

Binnenklasdifferentiatie

Heldere instructie

+

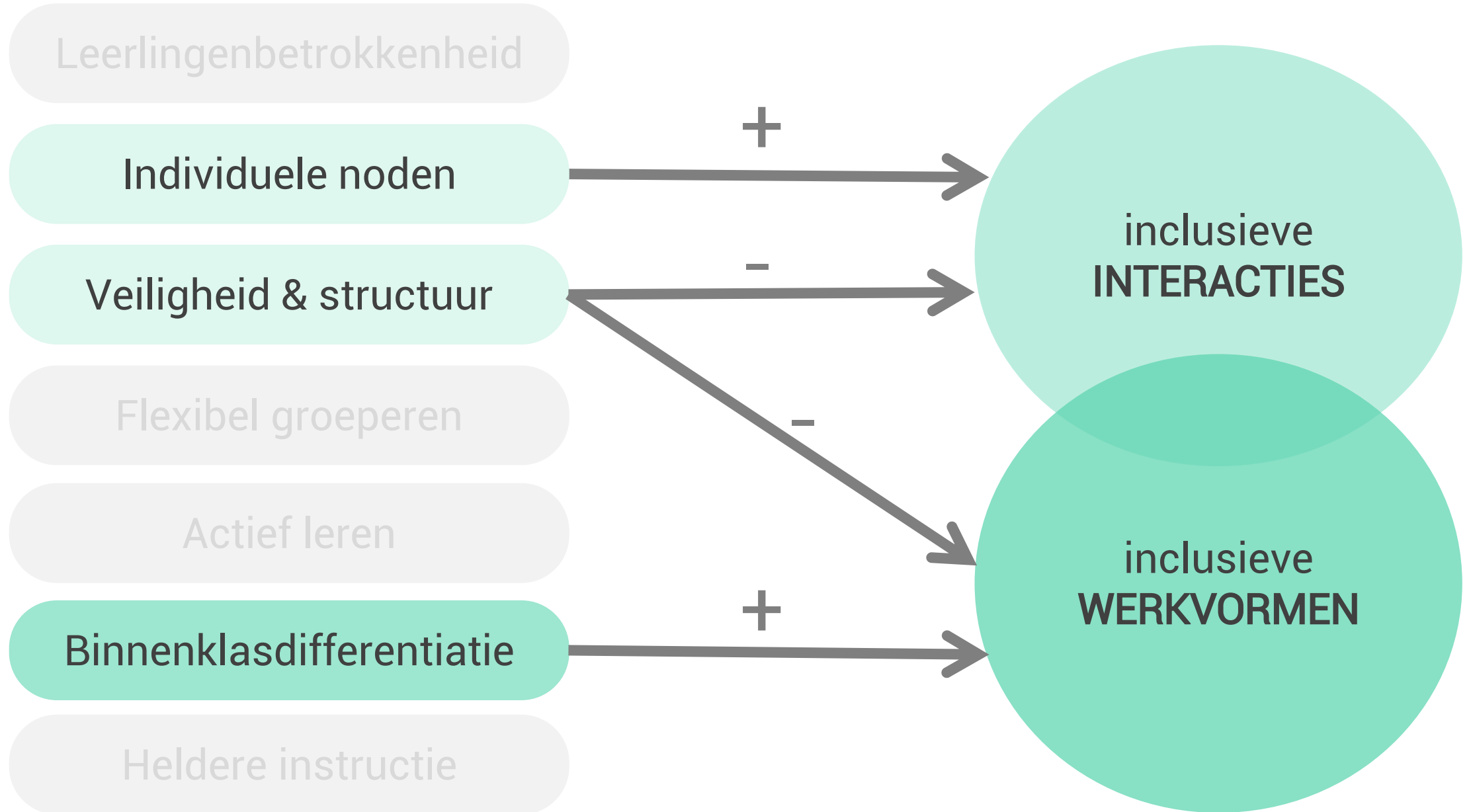
-

-

+

inclusieve
INTERACTIES

inclusieve
WERKVORMEN

4. Relatie **professionele kijk** met het **denken** en **gedrag** van leerkrachten

4. Relatie **professionele kijk** met het **denken** en **gedrag** van leerkrachten

- Professionele kijk als een tussenproces tussen 'het denken' (i.e. bekwaamheidsgevoel en opvattingen) van leerkrachten en 'effectieve klaspraktijk'
  - Empirisch blijft deze relatie vaag
  - Weinig kwantitatief onderzoek
  - Weinig onderzoek rond lesgeven aan diverse groepen in een inclusieve context

4. Relatie **professionele kijk** met het **denken** en **gedrag** van leerkrachten

4a. **Denken** en **professionele kijk** van leerkrachten

4a. Denken en professionele kijk van leerkrachten

- **Bekwaamheidsgevoel**
  - Belang van een positief **bekwaamheidsgevoel** over lesgeven aan diverse leerlingen
    - Beïnvloeden acties in de klas
    - Betere leerondersteuning bieden aan diverse leerlingen
    - Meer uitdagende taken
    - Verantwoordelijkheid opnemen voor diverse leerlingen
    - Inspanningen leveren voor diverse leerlingen

4a. Denken en professionele kijk van leerkrachten

- **Opvattingen**

- Leerkrachten vaak negatievere opvattingen over 'at-risk' leerlingen
  - Andere thuistaal dan schooltaal
  - Lage SES
  - Leerlingen met een beperking
  - Etnische minderheden
  - Jongens
  - ...

4a. Denken en professionele kijk van leerkrachten

- **Opvattingen**

- Belang positieve **opvattingen** over lesgeven aan diverse leerlingen
  - Negatieve opvattingen riskeren zich te vertalen in zelfvervullende voorspellingen
    - Cf. Pygmalion-effect
    - Omstreden effect: verwachtingen over leerlingen zijn doorgaans vrij accuraat
- MAAR: voor at-risk leerlingen treden krachtige zelf-vervullende voorspellingen van negatieve verwachtingen op (Jussim & Harber, 2005)
- Positieve opvattingen belangrijk negatieve zelf-vervullende voorspellingen tegen te gaan!

4a. Denken en professionele kijk van leerkrachten

DENKEN

BEKWAAMHEIDSGEVOEL
INCLUSIEVE INSTRUCTIE

~~BEKWAAMHEIDSGEVOEL
GEDRAGSMANAGEMENT~~

CONSTRUCTIVISTISCHE
OPVATTINGEN

OPVATTINGEN OVER
DIVERISITEIT

~~GRIP OP HET
MATERIEEL~~

OPVATTINGEN OVER
CURRICULUMDIFFERENTIATIE

PROFESSIONELE KIJK VAN INCLUSIEVE KLASSEN

OPMERKEN INTERACTIES

OPMERKEN WERKVORMEN

4a. Professionele kijk en gedrag van leerkrachten

OPMERKEN VAN....
& REDENEREN OVER...

Flexibel groeperen

Actief leren

Binnenklasdifferentiatie

Heldere instructie

KLASPRAKTIJK

Differentiërende
klaspraktijken toepassen

Potential

Algemene aanbevelingen

Algemene aanbevelingen

- Aandacht voor professionele kijk als de kern van competentieontwikkeling

Algemene aanbevelingen

- Meer aandacht in professionaliseringsinitiatieven voor impliciete aspecten van inclusieve leeromgevingen, zoals relationele aspecten van het lesgeven

→ Bij Dries op school willen ze meer werken rond inclusief onderwijs. Relationele aspecten zoals leerling-leerkracht interacties staat niet meteen bovenaan het to-do lijstje van de school, terwijl dit wel essentieel is een succesvol inclusief verhaal.

Algemene aanbevelingen

- Aandacht voor het creëren van een gedeelde professionele kijk
  - Lespraktijken uitwisselen met collega's (en medestudenten)
    - Dries heeft samen met één collega het video-instrument voltooid, ze blijven echter wat op hun honger zitten en stellen voor aan de directie om tijdens een personeelsvergadering of de pedagogische studiedag werk te maken om het instrument eerst individueel in te vullen en daarna in team te bespreken.

Algemene aanbevelingen

- Video als reflectietool om brug te maken tussen theorie en praktijk

→ Dries heeft tijdens zijn lerarenopleiding veel theorie gekregen en veel stage ervaring op gedaan. Het was echter soms moeilijk om de sprong te maken van les volgen naar zelf les geven. Indien professionele kijk gestimuleerd wordt tijdens de opleiding, kan dit behulpzaam zijn bij het maken van de brug van theorie naar praktijk.

Aanbevelingen lerarenopleiding

- Praktijkervaringen vroeger in de opleidingen
  - Korte stage-ervaringen
- met tussentijdse collectieve videoreflecties

6. Link met de workshops

Dries heeft nu een tipje van de sluier maar er is nog veel meer dat hij kan weten en kan doen

- Sessie 3: Kijken doet leren: e-PIC video-instrument als reflectietool
- Sessie 5: Inclusie: zit het tussen je oren?
- Sessie 8: Binnenklasdifferentiatie, een onmisbaar ingrediënt voor een inclusieve klas!?

Learn from the best to ensure success
Reasons we will be successful

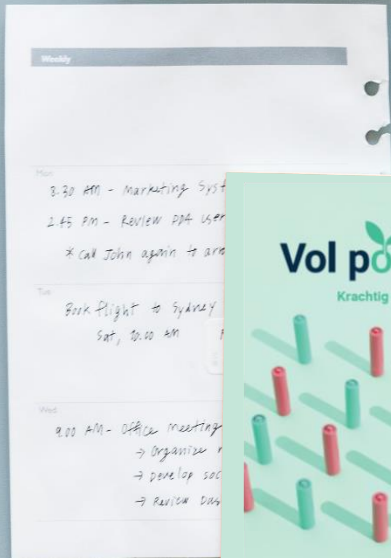
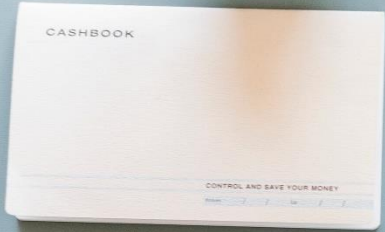
BUSINESS

Issue 764
Monday, Jun 14, 2016
#Citydailynews

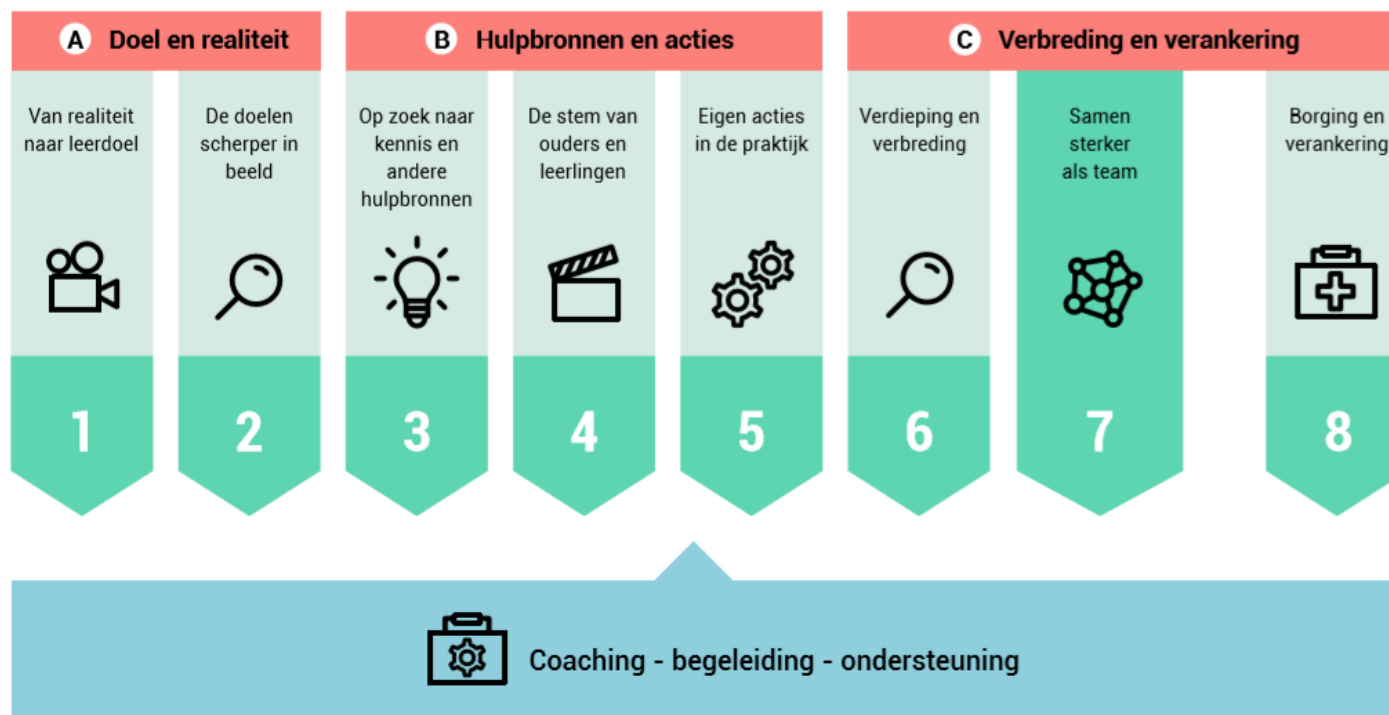
Belicht het perspectief van leerlingen en ouders

- Documentaire -> ervaringsuitwisseling -> actie
- Verdiep je met het didactisch pakket in vier thema's
  - Irakli - ondersteuning
  - Rosie - samenwerken met ouders
  - Nathan - toekomstperspectief, redelijke aanpassingen, IAC
  - Sami - sterktegerichte beeldvorming

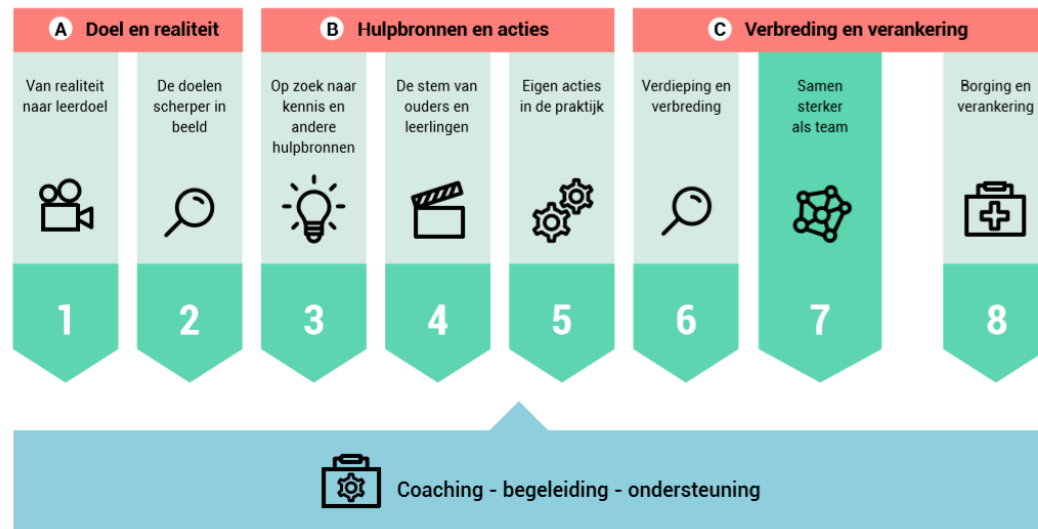
Doelen van Potential

- **Hoofddoel:** Professionalisering van leraren (in opleiding) in het creëren van inclusieve leeromgevingen

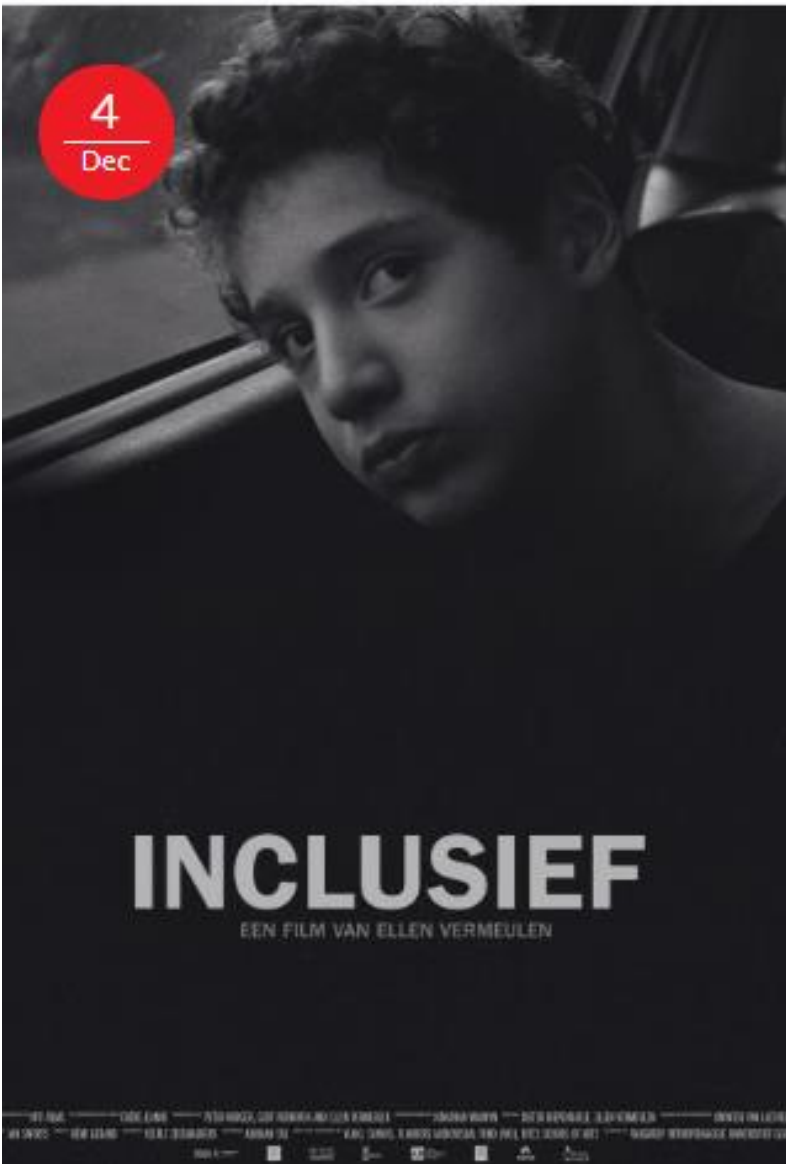

Neem je professionele groei naar inclusie samen in handen

- Doelgericht en nieuwsgierig
- ABC van reflectie naar actie en verder
- in kernteam (werk-/vakgroep, overleg) & breder schoolteam
- met beeldmateriaal & werkvormen (bv. e-PIC, beeldcoaching, sociaal netwerk)
- Coaching – begeleiding – ondersteuning = feedback directie, collega's, interne/externe begeleider(s), ondersteuner(s), kritische vriend

Belicht het perspectief van leerlingen en ouders

- Documentaire -> ervaringsuitwisseling -> actie
- Verdiep je met het didactisch pakket in vier thema's
  - Irakli - ondersteuning
  - Rosie - samenwerken met ouders
  - Nathan – toekomstperspectief, redelijke aanpassingen, IAC
  - Sami - sterktegerichte beeldvorming

Ontwikkel samen kennis om inclusiever te werken

- Benut 'boekentas vol bronnen' & kenniscentrum: pas onderbouwde kennis toe voor eigen doelen
- Ontwikkel je kennis én inclusieve visie verder, verder bouwend op de **basiscompetenties van de leerkracht**, met kennis en werkvromen van Potential om ze te verdiepen
- Op weg naar inclusie = weg van polarisatie

Benut het online kenniscentrum

 Potential

thema's

Handelingsgericht werken

[bekijk thema](#)

Zorgcontinuüm

[bekijk thema](#)

[bekijk thema](#)

Binnenklasdifferentiatie

Breed evalueren

[bekijk thema](#)

Beleid

[bekijk thema](#)

Redelijke aanpassingen

[bekijk thema](#)

UDL

Universal design for learning (UDL)

[bekijk thema](#)

Gedrag

[bekijk thema](#)

TEAM-teaching

[bekijk thema](#)

Learn from the best to ensure success
Reasons we will be successful

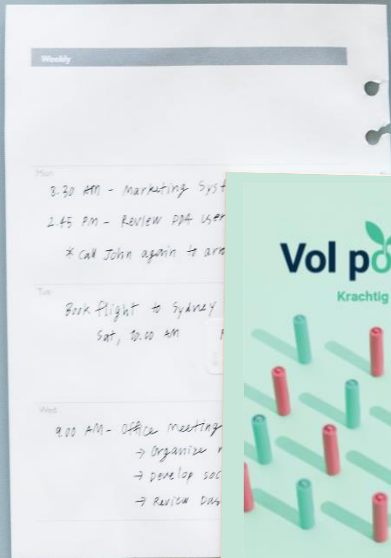
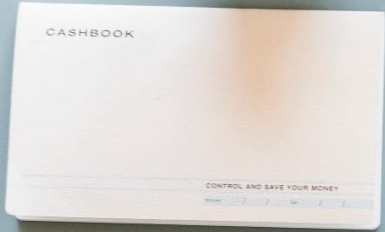
BUSINESS

Issue 764
Monday, Jun 14, 2016
#Citydailynews

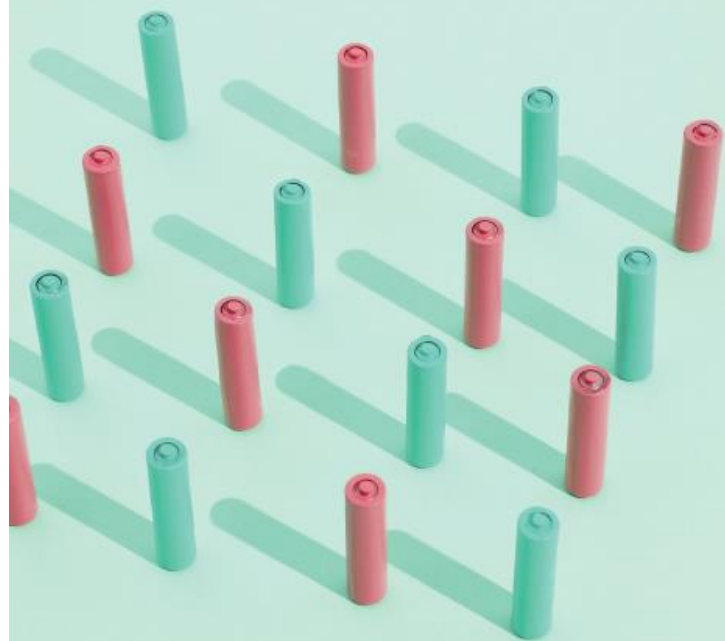
Belicht het perspectief van leerlingen en ouders

- Documentaire -> ervaringsuitwisseling -> actie
- Verdiep je met het didactisch pakket in vier thema's
  - Irakli - ondersteuning
  - Rosie - samenwerken met ouders
  - Nathan - toekomstperspectief, redelijke aanpassingen, IAC
  - Sami - sterktegerichte beeldvorming

Vol otentieel

Krachtig lesgeven in diversiteit

Inge Van de Putte (red) & Wendelien Vantieghem (red)

acco

Vol potentieel

Krachtig lesgeven in diversiteit

Inge Van de Putte (red) & Wendelien Vantieghem (red)

acco

Denk samen na over vragen 'vol potentieel'

Bijvoorbeeld inclusie: wat en waarom?

- Inclusie: welke lading dekt deze vlag?
- Inclusief onderwijs, wie wordt er beter van?
- Moet ik een superheld zijn om inclusief les te geven?
- Inclusie: zit het tussen je oren ?
- Inclusie: een must of een zoveelste modegril?
- BKD, UDL, ZDT,... Wat haal ik uit die lettersoep?

Learn from the best to ensure success
Reasons we will be successful

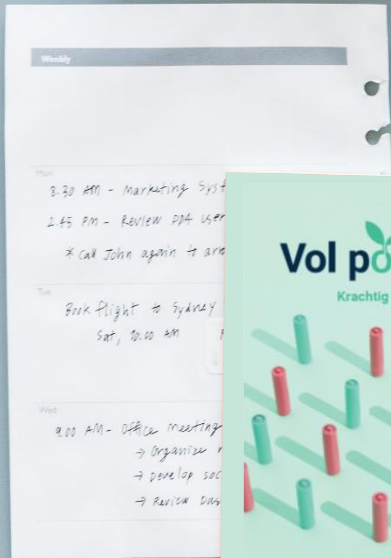
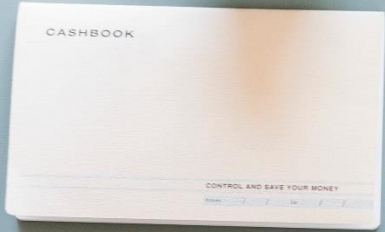
BUSINESS

Issue 764
Monday, Jun 14, 2016
#Citydailynews

Belicht het perspectief van leerlingen en ouders

- Documentaire -> ervaringsuitwisseling -> actie
- Verdiep je met het didactisch pakket in vier thema's
  - Irakli - ondersteuning
  - Rosie - samenwerken met ouders
  - Nathan - toekomstperspectief, redelijke aanpassingen, IAC
  - Sami - sterktegerichte beeldvorming

Navigeer op platform www.potentialtoteach.be

1. Inspireer mij: materiaal * traject

- Focus A: doel en realiteit
- Focus B: hulpbronnen en acties
- Focus C: verbreding en verankering

2. Per thema, doelgroep, type materiaal

- werkvorm en reflectieinstrument bv. competentieloop
- multimedia bv. podcast, filmpjes

Navigeer op platform www.potentialtoteach.be

Veelgestelde vragen

1. Samen groeien naar inclusie
2. Traject en bijeenkomsten
3. Begeleiding, ondersteuning en coaching

Ingang = leervraag?

Groeien in & door begeleiding, ondersteuning, coaching?

- **Wat? inclusiegericht coachen**
  - = leerkrachten **begeleiden** in hun **leerproces** gericht op kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen
  - ≠ oplossingen adviseren of aansturen
- **Wie?**
  - intern of extern, mogelijk in diverse functies
  - alleen of in duo
- **Hoe?**
  - **inhoudelijke deskundigheid én feedback-** en andere **coachende vaardigheden**
  - **tijd en feedback** om erin te (blijven) **groeien** - **coaching** doorheen **traject**

Inspiratie of ondersteuning nodig?

- Zoom in op competentiegroei, cfr. workshops namiddag
- Vergeet je boek niet bij de receptie
- Maak Potential mee bekend, verken en deel materialen gericht met je netwerk
- Meld aan voor ons inspiratiemoment woe. 11/03/2020 in Brussel
- Geniet van de middagpauze en... versterk je netwerk 😊

Learn from the best to ensure success
Reasons we will be successful

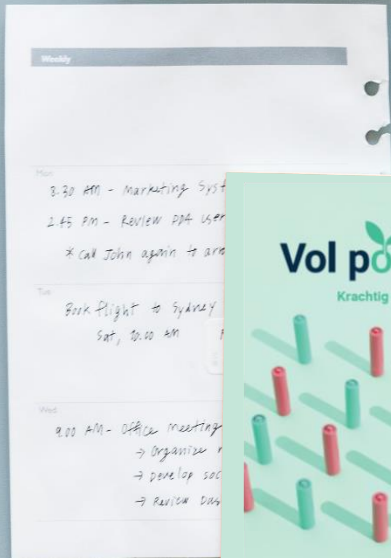
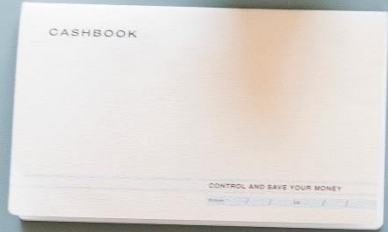
BUSINESS

Issue 764
Monday, Jun 14, 2016
#Citydailynews

Belicht het perspectief van leerlingen en ouders

- Documentaire -> ervaringsuitwisseling -> actie
- Verdiep je met het didactisch pakket in vier thema's
  - Irakli - ondersteuning
  - Rosie - samenwerken met ouders
  - Nathan - toekomstperspectief, redelijke aanpassingen, IAC
  - Sami - sterktegerichte beeldvorming

Praktische mededelingen

- Lunch
- Workshops
  - Glazen hal
  - Zaal Syrah
  - Zaal Gamay
  - Zaal Merlot
- Vragen, problemen?

• **Potential**